Manitoba i Północno Zachodnie Terytorya Kanady

Manitoba
Assiniboia
Alberta
Saskatchewan

Jeżeliby po przeczytaniu tej broszurki dalsze informacye były pożądane, można udać się po takowe do jednego z następujących urzędników:

W WIELKIEJ BRYTANII.

The Canadian High Commissioner,
17 Victoria Street, S. W., London.

The Canadian Government Agent,
15 Water Street, Liverpool.

The Canadian Government Agent,
52 St. Enoch Square, Glasgow.

The Canadian Government Agent,
2 Abbey Street, Dublin.

W KANADZIE.

The Superintendent of Immigration,
Department of the Interior, Ottawa.

The Commissioner of Immigration,
Winnipeg, Manitoba.

W STANACH ZJEDNOCZONYCH.

M. V. McINNES, No. 1 Merrill Block, Detroit, Michigan.
D. L. CAVAN, Bad Axe, Michigan.
JAMES GRIEVE, Reed City, Michigan.
J. S. CRAWFORD, 102 W. 9th St., Kansas City, Missouri.
BENJAMIN DAVIES, 154 East Third Street, St. Paul, Minn.
T. O. CURRIE, Stevens Point, Wisconsin.
C. J. BROUGHTON, 1223 Monadnock Building, Chicago, Ill.
W. V. BENNETT, 801 New York Life Building, Omaha, Neb.
W. H. ROGERS, Watertown, South Dakota.
ALFRED S. ROLLO, Lewark Hotel, Boise City, Idaho.
D. H. MURPHY, Stratford, Iowa.
N. BARTHOLOMEW, 306 5th Street, Des Moines, Iowa.
J. H. M. PARKER, 502 Palladio Building, Duluth Minn.
WILLIAM RITCHIE, Grafton, North Dakota.

Względem cen przejazdu można się odnieść do jednej z Agencyi Canadian Pacific kolei, lub do Agentów Canadian Steamship Lines.

MANITOBA

— i —

PÓŁNOCNO ZACHODNIE TERYTORYA

ASSINIBOIA, ALBERTA, SASKATCHEWAN

w których

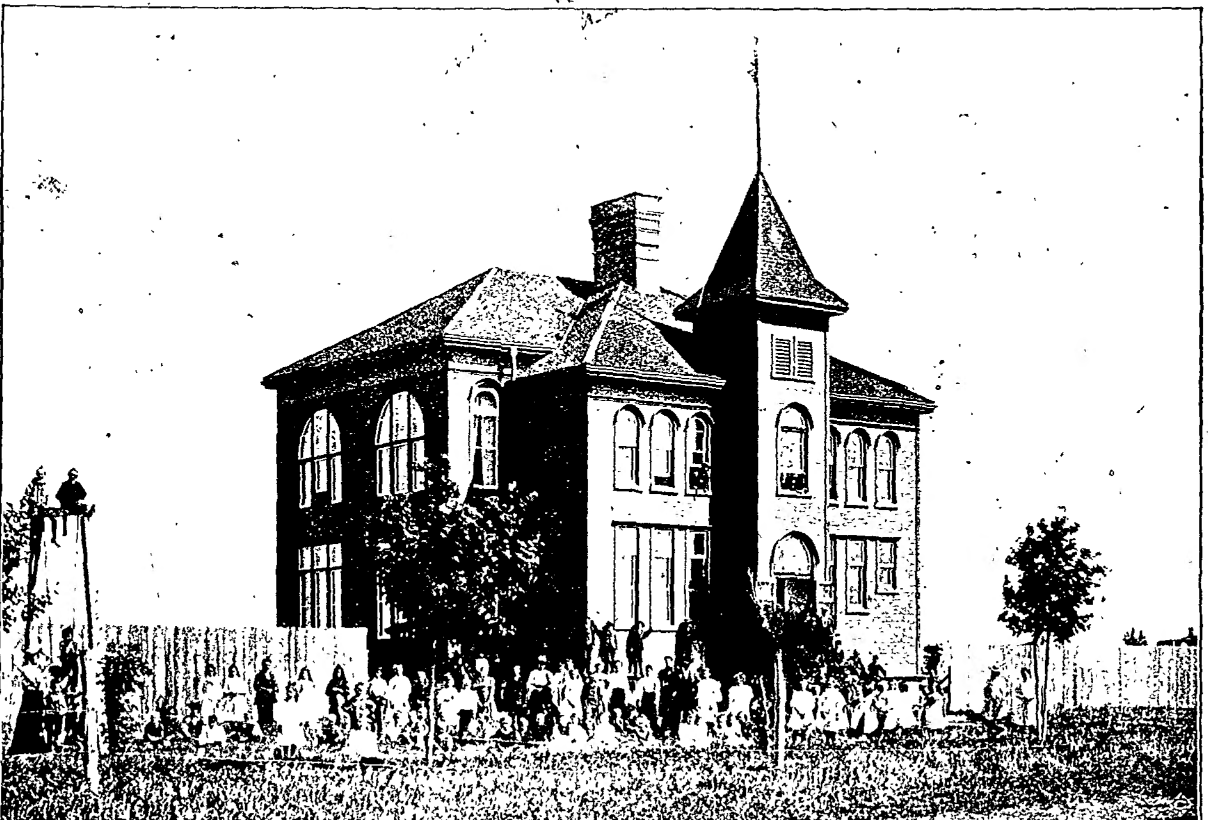
ZNAJDUJĄ SIĘ ŚWIEŻO ODKRYTE POKŁADY ZŁOTA

YUKONU.

Informacye dotyczące zasobów i klimatu tych krajów
dla Rolników, Hodowców bydła i Górników.

1898.

DETROIT, MICH., U. S. A.
W Drukarni „NIEDZIELI".
1898.

Szkoła Publiczna ,,Melita", Manitoba.

PROWINCYA MANITOBY.

Powierzchnia prowincyi wynosi około 300 mil ze wschodu na zachód i rozciąga się w kierunku północnym od 49-go południka obejmując 73,956 mil kwadratowych, lub około 47,331,840 akrów. Ziemia jest rozdzielona na bloki po sześć mil kwadratowych, zwane "townships". Te ostatnie znów są podzielone na 36 części, zwane sekcyami, o jednej mili kw., a milę dzieli się wreszcie na 4 części obejmujące po 160 akrów. Dokoła każdej sekcyi lub mili kw. znajduje się droga, umożliwiająca przystęp do każdej posiadłości końmi.

PRZESTRZEŃ.

WODA. Jest bardzo ważną rzeczą dla kolonisty. Okolica zaś ta w niewielkich odstępach poprzerzynana jest licznemi strumieniami i rzekami; również znajdują się różnych rozmiarów jeziora, zwłaszcza w części północnej. Niektóre z tych obfitują w ryby i dzikie ptastwo. Także w wielkiej obfitości i doskonałą wodę znaleźć można we wszystkich częściach prowincyi na głębokości od 10 do 40 stóp. W kilku częściach prowincyi znajdują się pokłady węgla, które każdego czasu dostarczają paliwa po cenie bardzo umiarkowanej.

KLIMAT. Pierwsze pytanie zdrowy człowiek zadać może: jaki tam klimat? Jeżeli klimat jakiegoś kraju jest niezdrowy, kraj ten nie jest pożądanym pomimo wszystkich swych korzyści. Statystyka śmiertelności całego świata wykazuje Manitobę jako jeden z najzdrowszych krajów.

Choroby malaryczne tutaj są wcale nieznane, a o zaraźliwych bardzo rzadko się słyszy.

Manitoba znajduje się w środkowej części Północno-zachodniej Kanady, lecz zarazem we wschodniej części pasa produkującego pszenicę. Zimy tutaj są mroźne, lecz przy czystem niebie, a konsekwentnie braku wilgoci innych krajów, extrema nie dają się odczuwać z taką przykrością jak wielu innych północnych klimatów. Niema tu nagłych zmian. Miesiące zimowe są od 1 go Grudnia do 1-go Kwietnia, a pora letnia od 1-go Czerwca do 1-go Września. Wiosna i jesień są przyjemne i orzeźwiające.

TOPOGRAFIA. Chociaż większa część kraju jest stepem, jednakowoż stanowi wielki kontrast w przeciwstawieniu do niektórych części Ameryki zachodniej. Tutaj znajdują się doliny i pagórki, z których te ostatnie nie są wcale ani skaliste, ani puste, lecz służą jako znakomite pastwiska dla wszystkich zwierząt domowych.

GLEBA. Tutaj, jak i w innych krajach różna jest gleba; wszakże jako charakterystycznem odznacza się Manitoba tem, że posiada ziemię gliniastą, zaliczającą się do najżyźniejszej w świecie. Najzdolniejsi chemicy powiadają, że nadaje się takowa najbardziej pod uprawę pszenicy, które to stwierdzenie sprawdza codzienna praktyka. Przytem jest tak żyżną, że może wydać więcej plonów bez mierzwy, niż wszelka inna rola dotąd znana. Zwyczajnie śnieg schodzi w początku Kwietnia, a siejba zaczyna się tydzień lub dwa później, gdyż rola schnie bardzo szybko. Zbiory zaczynają się około połowy Sierpnia.

UŁATWIENIA HANDLOWE. Obecnie koleje przerzynają wszystkie zamieszkałe części prowincyi. Zaledwie kilka rolników mieszka dalej niż 12 mil od miejsca zbytu lub kolei, podczas gdy tysiące znajduje się zaledwie w odległości dwóch lub trzech mil od takowych. Stacye kolejowe napotyka się co 7 lub 8 mil, a przy tych

znajdują się poczty i wsie mniejsze lub większe, mieszczące w sobie składy zboża i ułatwienia przesyłki wszelkich produktów rolniczych, jak również handle, w których można nabyć rzeczy niezbędnych do życia codziennego.

WARUNKI SOCYALNE. Kraj ten dotąd zamieszkują liczne najlepsze rodziny krajów, z których tutaj przybyły. Nic nie jest w tem dziwnego, że można znaleźć ludzi z wykształceniem wyższem, uprawiających własne gospodarstwo, jako też najbardziej doświadczonych agronomów, mechaników, kupców i ludzi wszelkiego stanu po miasteczkach i wsiach.

RZĄD. Instytucye rządowe, z pewnemi zmianami, są urządzone na modę angielskich. Namiestnik przedstawia osobę królowy, a reprezentanci do Legislatury bywają wybierani przez naród. W dodatku, do kierowania spraw zupełnie lokalnych zaprowadzony jest wszędzie znakomity system municypalny, za pomocą którego naród sam stanowi sobie prawa i regulaminy.

Kanada nie posiada stałego wojska. Znajduje się tylko milicya, do której można się dowolnie zaciągnąć i wystąpić kiedy się tylko spodoba.

Szczególniejsze środki są przedsięwzięte w Manitobie dla opieki i zabezpieczenia ociemniałych i obłąkanych. Posiada się również dom dla nieuleczalnych, szkołę dla głuchoniemych, szpitale dla chorych itd. Istnienie wszakże tych instytucyi nie jest oznaką, aby okolica miała być przepełniona cierpiącymi, gdyż zostały one wzniesione również dla Terytoryów zachodnich, jak i dla prowincyi Manitoby.

Znajduje się tutaj także wiele towarzystw, ze swoimi filiami w miejscach mniejszych. Jednem słowem nie brakuje niczego w mieście i okolicy, coby mogło uprzyjemnić życie w nowym kraju.

UŁATWIENIA EDUKACYI. Szkoły wiejskie są co trzy mile i do tego bezpłatne. Opłat od uczęszczających do szkoły nie pobiera się. Rząd corocznie udziela każdej szkole znacznej sumy, z której jak i z ogólnego opodatkowania ziemi, znajdującej się w powiecie, wszystkie wydatki, w tem i pensya nauczyciela, będą opłacane. To zapewnia ubogim sposobność otrzymania elementarnego wykształcenia, w czem są na równi z bogatym. Nauczyciele wszyscy są wykwalifikowanymi, zdolnymi wychowawcami, a w szkołach tych udziela się wszelkich potrzebnych do codziennego życia wiadomości. W wielu z wiejskich szkół, w których znajduje się dwóch lub więcej nauczycieli, udziela się wyższego wykształcenia, a szkoły wiejskie, urządzone na modłę kolegiów, przysposabiają uczniów do kilku szkół wyższych, jakto w Winnipeg i innych miastach Kanady. Jedna ośmnasta część całego t.z. "Fertile Belt" od Pembiny do Saskatchewan jest przeznaczona na utrzymanie szkół.

W połączeniu z edukacyą można zrobić wzmiankę o Rządowem Próbnem Gospodarstwie w Brandon, gdzie różne gatunki zboża, nasion, ziemiopłodów, traw, małych owoców, drzew i krzaków, które spostrzega się w prowincyi, bywają siane na różnych gatunkach gleby, i corocznie ścisłe sprawozdanie wyników zachowuje się dla informacyi całej rolniczej ludności krajowej, jak również przy sposobności publikuje się w gazetach, których małe miasta posiadają przynajmniej po jednej, większe zaś kilka. Podobne próbne gospodarstwa są na założeniu w północno-zachodnich Terytoryach i Brytyjskiej Kolumbii.

W dodatku Rząd posyła do miast i wsi podróżującą szkołę mleczarską. W szkołach tych daje się odczyty z towarzyszącemi im operacyami praktycznemi, przez ludzi kompetentnych w sztuce chowu bydła, robienia masła, serów itd., tak że wszyscy mogą zaznajomić się z najlepszemi metodami, znanemi w kraju, bez straty czasu lub pieniędzy.

Nadto znajduje się system Instytutów Rolniczych, obecnie w liczbie 23, w których odbywają się zebrania w regularnych odstępach czasu w znaczniejszych punktach kraju. Ludzie praktyczni ogłaszają tutaj swoje najbardziej pomyślne metody.

PODATEK. W kraju tym rata jest bardzo niska; zaledwie kilka centów od akra, gdzie osadnicy nie nakładają na siebie ciężarów, a

we wszelkich okolicznościach wynosi zaledwie cząstkę tego, co w innych krajach tego kontynentu, lub Europy. W Kanadzie rząd centralny nie opodatkowuje ludu na spłacenie długu państwowego, od którego płaci tylko 3 procent. Dług kanadyjski został głównie zaciągnięty na budowę kolei, kanałów i inne stałe publiczne ulepszenia i stosunkowo ze swym nieznacznym procentem, jest nie wielkim ciężarem dla narodu. Zresztą rząd jest w stanie zaoszczędzić znaczne sumy z opłaty ceł i innych źródeł i udzielić jako subsydyów kilku prowincyonalnym zarządom. W Manitobie, w taki sposób otrzymane subsydya, wynoszą $2 na osobę. Konsekwentnie rząd prowincyonalny nakłada zaledwie nieznaczny podatek na swoje roczne wydatki, z których i tak wielka część idzie na utrzymanie szkół, dróg i mostów, towarzystw rolniczych dla dobra rolników, na utrzymanie przytułków i innych publicznych instytucyj dla ochrony cierpiących. Rolnik płaci zaledwie połowę podatków, zwyczajnie pobieranych w Stanach Zjednoczonych.

UWOLNIENIA.

W kraju tym są tak zwane prawa uwalniające, na podstawie których pewne pola i budynki, pewna liczba bydła, koni, trzody chlewnej i drobiu, niektóre sprzęty domowe i jednoroczne zapasy spożywcze są zabezpieczone od zajęcia na długi zwyczajne, nieupewnione przez hypotekę. Człowiek poczciwy, ma się rozumieć, spłaci swoją drogą, lecz czasami, z powodu niedoświadczenia, kalkulacye jego nie wypadną mu pomyślnie, a wtedy protekcya przed wymaganiami wierzycieli go zasłaniająca, umożliwi mu w krótkim czasie powrót do dawnego stanu.

POŻYCZKA I PROCENTA.

Chociaż jedną z zasad pomyślności jest wstrzymywanie się od pożyczania, jednakowoż zdarza się czasami, że pożyczka staje się konieczną, a nawet nieraz i korzystną. Wszystkie Angielskie i Wschodnio-Kanadyjskie Kompanie Pożyczkowe mają tutaj swoje filie i pożyczają pieniądze na farmy za 6 lub 8 procentem na rok, a nawet pożyczający na ruchomości zadawalniają się zwyczajnie 10 lub 12 procentem.

RĘKODZIELNICTWO.

Wszystkie główniejsze miasta i wsie prowincyi posiadają młyny, produkujące dziennie do 8,500 beczek mąki, i składy zboża, mieszczące przeszło 10,000,000 buszli. Młyny krupiane są także założone w miastach Winnipeg, Brandon, Portage la Prairie i Pilot Mound. Kuźnie, stolarnie, warsztaty wyrobów drewnianych, warsztaty do naprawy narzędzi rolniczych także znajdują się mniej więcej w każdem mieście i znaczniejszej wsi. Kompanie kolejowe posiadają wielkie warsztaty w Winnipeg, Portage la Prairie i Brandon, które zatrudniają wiele robotników. Potrzeba młynów etc. codzień wzrasta, gdyż kraj coraz więcej się rozwija, a wzrastająca ludność, ułatwienia handlu i podróży dają sposobność do zakładania nowych gałęzi przemysłu przez tych, co mają nieco grosza i praktyczną znajomość jakiegoś specyalnego fachu.

CECHY ROLNICZE.

Pszenica twarda No. 1 otrzymuje najwyższą cenę i nie może być przewyższoną przez żadną w świecie. Gleba jest nadzwyczaj przydatna także dla innego zboża, wszelkich ziemiopłodów i traw. Wielu farmerów więcej nawet poświęca się wyrobom mleczarskim, niż uprawianiu zboża, z powodu wzrastającego popytu na ser i masło kanadzkie tak w Europie jak i w okolicach kopalnianych Brytyjskiej Kolumbii. Tak zwane mięszane rolnictwo uważa się obecnie za najbardziej opłacające się z zajęć rolniczych. Żywy inwentarz roku zaprzeszłego (1896) w prowincyi był następujący: koni 94,145; bydła 210,507, pomimo nadzwyczaj wygórowanego exportu; owiec 33,812; świń 72,562.

ZBIORY R. 1896.

Przestrzeń zasiana pszenicą zajmowała 999,598 akrów; owsem 442,445 akrów; jęczmieniem 127,885 akrów; kartoflami 12,260 akrów; korzeniami 6,712 akrów; zbiór zaś zboża wynosił ogółem 30,442,552 buszli; między tem pszenicy 14,443,706 buszli; owsa 12,502,318 buszli; jęczmienia 3,171,747 buszli; lnu 259,143 buszli; żyta 52,255 buszli; grochu 23,383 buszli. Chociaż przeciętny zbiór pszenicy z akra był mniejszy, niż

zwykle, za to większa część zbioru należy do No. 1 lub No. 2 twardej, przez co ceny, otrzymywane za takową, były o wiele wyższe.

MLECZARSTWO. Przemysł mleczarski w Manitobie robi szybkie postępy. Fabryki sera i śmietany są pozakładane po całym kraju, których produkcya corocznie się zwiększa. W r. 1896 wyprodukowały takowe 2,245,025 funtów masła. Produkcya sera wynosiła do 986,000 funtów.

OWOCE. We wszystkich częściach prowincyi poziomki, maliny, porzeczki i inne jagody rosną w obfitości. Śliwki i jabłka można też hodować, lecz jak teraz korzystniej sprowadza się takowe z Ontario, Brytyjskiej Kolumbii i innych miejsc.

RYBOŁOSTWO. Przemysł rybny, praktykowany na wielu jeziorach, okazuje się bardzo korzystnym. Oprócz zaspokojenia potrzeb kraju, prowadzi się tym przemysłem export na dość znaczną sumę. Winnipeg, Manitoba i Dauphin są głównemi jeziorami prowincyi.

WEJŚCIE. Wejście w posiadanie może być uczynione osobiście w miejscowym biurze powiatu, w którym ziemia, mająca być zajętą w posiadanie, znajduje się, lub, jeżeli sobie kolonista życzy, może na prośbę, podaną do Ministra Spraw Wewnętrznych, w Ottawa, lub do Komisarza Ziem Dominium, też w Ottawa, otrzymać upoważnienie na zamianowanie przez mającego się osiedlić, kogoś mieszkającego w pobliżu wyżej wzmiankowanego miejscowego biura, aby w imieniu jego wszedł w posiadanie. Opłata za takowe wejście wynosi $10, lub jeżeli ziemia jest określona $20.

OBOWIĄZKI. Według praw, obowiązki osiedlającego się mają być wykonywane przez trzy lata, mianowicie uprawa i rezydencya: w tych trzech latach kolonista nie może być nieobecnym dłużej niż sześć miesięcy w którymkolwiek roku, nie narażając się na utratę objęcia w posiadanie, chyba za wyjątkiem specyalnej umowy.

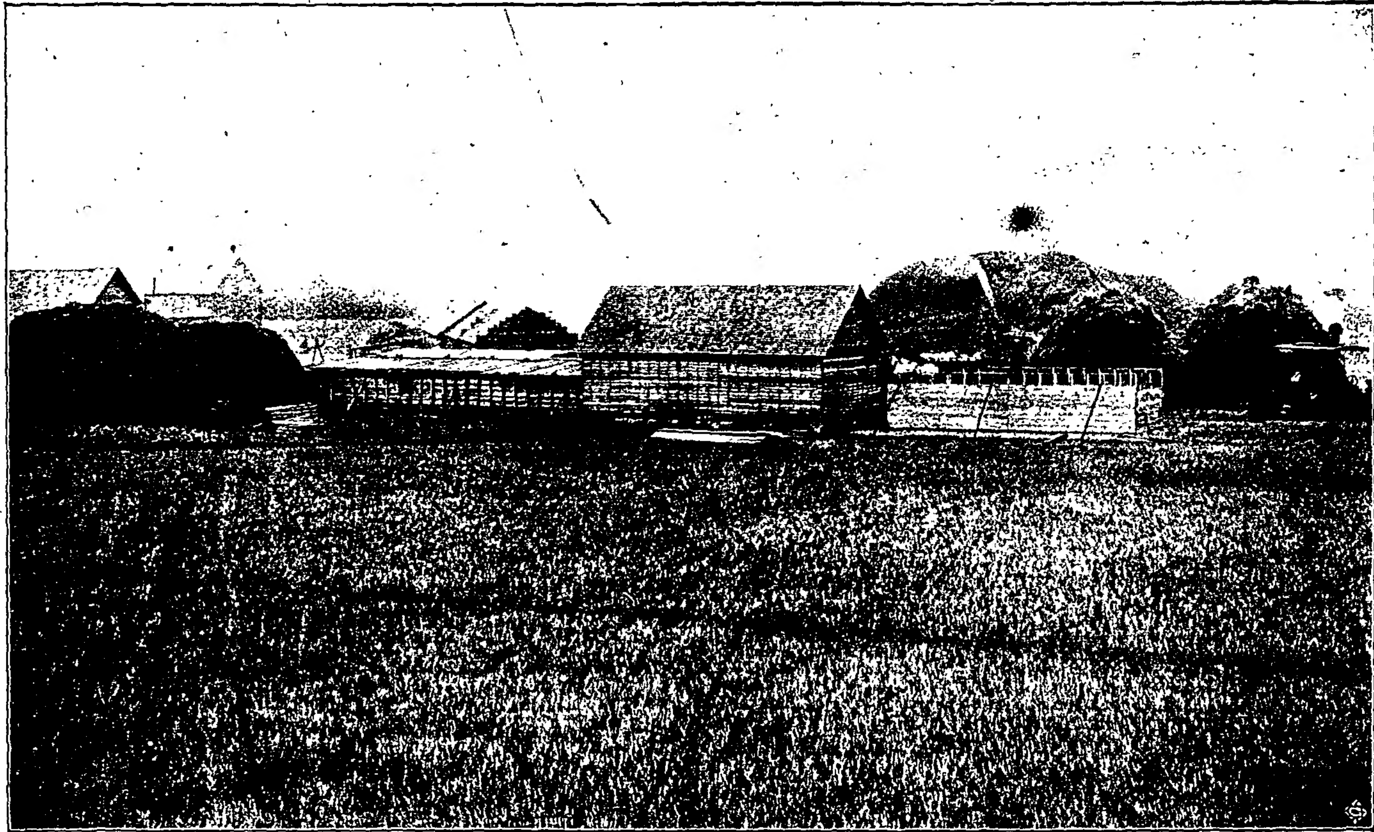
Jeżeli osiedlający się posiada pieniądze, może znaleść gospodarstwa dobrze urządzone i znacznie wyrobione, gdzie można rozpocząć gospodarkę na tak obszerną skalę, jak tylko się spodoba.

Jeżeli zaś ma środki nieznaczne i pragnie dzierżawić pierwszego roku, może dostać posiadłość według upodobania z inwentarzem, lub bez tegoż; z narzędziami i nasieniem, a nawet i właściciela do pomocy. Ponieważ inwentarz i narzędzia można kupić w dowolnym czasie, płacąc na razie trzecią lub czwartą część; ponieważ ziemię można nabyć w każdem miejscu, dając część zbioru jako pierwszą płatę; ponieważ nasienie można dostać, dając tymczasem w zastaw zbiór, przeto początek daje się zrobić z małymi środkami; lecz w takich okolicznościach, aby wynik był pomyślny, musi być dobry urodzaj i dobre ceny połączone ze znaczną oszczędnością osiedlającego się. Inne też są metody dla osiedlających się, lecz wymienione są najbardziej przyjęte.

ZIEMIE KOLEI ŻELAZNYCH. Ponieważ jak na teraz największym posiadaczem ziemi na sprzedaży w prowincyi jest kolej żelazna "Canadian Pacific", przeto pożądanem byłoby wiedzieć jej warunki sprzedaży.

REGUŁY ZIEMI KOLEI ŻELAZNEJ. Kolej "Canadian Pacific" ma swoją ziemię podzieloną na sekcye wzdłuż głównej linii kolei, jak i pobocznych, a także w powiatach Saskatchewan, Battle i Red River. Ziemie te znajdują się na sprzedaż w różnych agencyach kompanii w Zjednoczonem Królestwie, Wschodniej Kanady i Północno-zachodnich Terytoryach, po cenach następujących:

Ziemie w prowincyi Manitoba przeciętnie od $3 do $6 za akier. Ziemie w prowincyi Assiniboia, na wschód od 3-go południka, przeciętnie od $3 do $4 za akier. Ziemie na zachód od 3-go południka, włączając bogate ziemie w powiecie Calgary, po $3 za akier. Ziemie w Saskatchewan, Battle i Red Deer powiatach po $3 za akier. Czyni się przytem ustępstwa za gotówkę.

Młócenie maszyną "Cyclone" w Rounthwaite, Manitoba.

WARUNKI OPŁATY. Kupujący może zapłacić w 10 równych ratach, zaliczając także w to 6 ty procent; pierwszą z tych rat trzeba zapłacić przy zakupnie; pozostałe opłaca się corocznie potem, z wyjątkiem rzeczywistych osadników, żądających ziemi na własny użytek, a wtedy z pierwszej odrocznej raty należy się uiścić w dwa lata od daty zakupna, z pozostałych zaś corocznie później.

Ceny przystępne są udzielone przez kompanię na jej linii osadnikom jak również i ich rzeczom.

Wszystkie inne kompanie kolei żelaznych i wielcy właściciele sprzedają na mniej więcej podobnych warunkach, przeto jeden wykaz jest dostateczną illustracyą wszystkich innych.

POMOCNICZE UWAGI. Kraj cały jest wolny od kamieni i pieńków, a z powodu gąbczatej natury roli i położenia kraju nie wiele potrzebuje suszenia.

Znajdują się tutaj w głownych miastach i miasteczkach kraju opieki przemysłu, zajmujące się badaniem potrzeb handlowych i rolniczych, a przez to wyświadczają znaczną przysługę klasom rolniczym

Jest tu 47 towarzystw rolniczych, otrzymujących z osobna około $325 rocznie od Rządu na zapomogę sporządzania listy okazów na jesienne wystawy. Nadto corocznie odbywa się wystawa prowincyalna.

W 24 Instytutach Rolniczych, rozrzuconych po kraju, na zebraniach, w regularnych odstępach, wszelkie ulepszone metody gospodarstwa, chowu bydła i wyrobów mlecznych bywają omawiane, co przynosi znaczną korzyść dla nowo-przybyłych do kraju zachodniego.

Rząd przez udzielanie pewnej sumy pieniędzy wspiera tow. chowu drobiu, co prowadzi do poprawy w hodowaniu tegoż i stawia tę prowincyę między pierwszemi.

Jednym z najlepszych dowodów pomyślnego rozwoju rolników w Manitobie jest ten, że zamieszkali tutaj gospodarze lokują każdy zaoszczędzony dolar w ten sposób, że kupują od czasu do czasu więcej ziemi dla siebie i swojej rodziny.

Podczas pewnych miesięcy, mianowicie w czasie żniwa, porządny człowiek może zwyczajnie dostać od $30 do $35 na miesiąc i utrzymanie. Mężczyzna z żoną, jeżeli ta ostatnia zna się na potrzebach gospodarskich, bywa czasami poszukiwany.

Z 100,000 sztuk bydła, wysłanego z Montreal do Wielkiej Brytanii w ostatnim sezonie, Manitoba i Północny-zachód dostarczyły 28,000 sztuk, czyli więcej jak czwartą część.

Obecnie Manitoba wysyła wielką ilość masła i mąki do Chin, a ostatniego roku wysłała 6,500 ton mąki do Australii.

Jako oznaką wzrostu inteligencyi w kraju są 63 pisma, wydawane tutaj, jedno na każde 4,000 narodowości. Pisma te są wolne i nie podlegają cenzurze rządowej.

Niema tutaj żadnych kast, ani klas, a najwyższe stanowiska krajowe stoją otworem dla każdego, bez względu na jego narodowość. Różne stanowiska rządowe zajmują tu ludzie, którzy zaledwie przed kilkoma laty przybyli do Kanady, jako cudzoziemcy z Europy.

JAK SIĘ DOSTAĆ DO ZACHODNIEJ KANADY. Wszelkie pociągi przybywające do Winnipeg, lub przed przybyciem do miasta, spotykają agenci Rządu i kolei "Canadian Pacific", którzy udzielają kolonistom wszelkich żądanych informacyi i rad względem ich nowego domu. Jeżeliby zaś nie wybrali jeszcze miejscowości, lecz zamierzają szukać siedliska, wtedy wszelkie informacye mogą otrzymać w biurze Ziemi w Winnipeg.

W tymże biurze można nabyć specyalnych biletów kolejowych dla poszukiwaczy, cała cena których zostanie zwróconą jeżeli posiadacz takowego zakupi 160 lub więcej akrów.

Najwięcej ludzi pragnie zbadać i wybrać dla siebie sekcyą, która im się zdaje najodpowiedniejszą, i to w każdym wypadku bardzo się zaleca. W tem bywają asystowani przez urzędników, przez Rząd do tego wyznaczonych. Tymczasem rodzina i rzeczy mogą pozostać w bezpieczeństwie w rządowym domu imigracyjnym. Zaopatrując siebie w żywność z miejskich sklepów, mogą gotować swoje jedzenie na piecach domu imigracyjnego, spać zaś mogą w łóżkach, w które pokoje domu są zaopatrzone. Jednakże gdyby woleli zatrzymać się w hotelu, znajdą takowe w Winnipeg, gdzie cała opłata od

jednej osoby na dzień bywa od $1 do $3, stosownie do okoliczności; także liczne są domy utrzymujące stołowników, gdzie opłaty bywają nieco niższe.

Zdarza się czasami, że mający zamiar osiedlić się nie ma więcej pieniędzy, jak tylko, aby się dostać do Winnipegu. W takim razie będzie poszukiwał jak najrychlejszego zarobku. Zarządy Dominium i Prowincyi utrzymują w Winnipeg swoje agencye, których obowiązkiem jest informować się o potrzebie pracy. Towarzystwa, przedstawiające prawie wszystkie narodowości Europy, zostały utworzone w Winnipeg, które przyjmą i zajmą się losem swoich ziomków.

W pewnych porach gospodarze oglądają się za zdatnymi ludźmi i płacą dobrze, zazwyczaj od $15 do $20 na miesiąc i stół; a w czasie żniwa od $25 do $40 na miesiąc z utrzymaniem. Dziewczęta zwyczajnie znajdują zajęcie w Winnipeg i innych miastach w służbie domowej, w hotelach, fabrykach i zakładach, zatrudniających robotnika żeńsk ego. Dziewczęta zdolne pobierają dobrą płatę i stosunkowo w krótkim czasie otrzymują zatrudnienie.

PRZEPISY CELNE. Rzeczy osadnika zostaną wpuszczone bezpłatnie; np. ubranie, sprzęty domowe, książki, instrumenta przemysłu, zajęcia lub fachu, broń, instrumenta muzyczne, domowe maszyny do szycia, żywy inwentarz, bicykle, wózki, narzędzia rolnicze, będące w użyciu osadnika najmniej przez sześć miesięcy przed jego przeniesieniem się do Kanady, nie licząc w to maszyn, lub artykułów sprowadzonych do użytku w jakimś zakładzie fabrycznym, lub na sprzedaż. także książek, obrazów, rzeczy osobistych i ruchomości spadkowych, z zastrzeżeniem, że artykuły, podlegające cłu, które weszły jako rzeczy osadnika, nie mogą być wprowadzane, jak tylko razem z nim przy pierwszem jego przybyciu i nie mogą być sprzedane, lub w inny sposób zdysponowane, bez opłacenia cła, aż po 12 tu miesięcznym aktualnym ich użytku w Kanadzie; z zastrzeżeniem także, że stosownie do praw, urządzonych przez Kontrolera ceł, żywy inwentarz, po sprowadzeniu do Manitoby lub Północno-zachodnich Terytoryów przez zamierzającego osiedlić się, pozostanie wolnym, dopóki inaczej nie rozporządzi Gubernator.

Osadnicy, przybywający ze Stanów Zjednoczonych, mogą sprowadzać bezpłatnie żywy inwentarz w następnej proporcyi: jedną sztukę bydła mięsnego lub koni na każde 10 akrów ziemi zakupionej, lub w inny sposób zajętej w posiadanie, do 160 akrów; i jednę owcę na każdy akier zajęty. Cło, zapłacone za inwentarz sprowadzony w większej ilości, niż proporcya powyższa wskazuje, zostanie zwrócone i zaliczone na dodatkową rolę, do owych 160 akrów, jeżeli takową się nabędzie.

Osadnik powinien wypełnić blankiet (którego na żądanie dostarczy mu urzędnik celny), podając opis, cenę etc., rzeczy i artykułów, które chce aby były bezpłatnie wpuszczone. Również winien wykonać następną przysięgę:

Ja . . . . niniejszem solennie przysięgam i powiadam, że wszystkie rzeczy i artykuły, dopiero co wymienione, według najdokładniejszej mej wiadomości i dobrej wiary, mające prawo do wolnego wstępu, jako rzeczy osadnika, podlegające taryfie cła obecnie obowiązującego, wszystkie były przezemnie posiadane i rzeczywiście używane przynajmniej przez ostatnie sześć miesięcy przed przeniesieniem się do Kanady; i że żadna z tych rzeczy i artykułów, wymienionych w tym wstępie, nie została importowaną jako towar, lub dla użytku w jakiejś fabryce, albo dla sprzedaży, i że ja zamierzam pozostać stałym osadnikiem w Dominium Kanady.

Zaprzysiężone przedemną w . . . .
dnia 189

Następna przysięga zostanie złożoną przez mających zamiar osiedlić się przy sprowadzeniu żywego inwentarza do Manitoby, lub do Północno-zachodnich Terytoryów, wolnego od cła:

Ja . . . . solennie przysięgam, że teraz przenoszę się do Manitoby (lub Północno-zachodnich Terytoryów) z zamiarem pozostania tamże osadnikiem, i że żywy inwentarz, wyliczony i opisany w załączonym tutaj spisie, ma być dla mojego własnego użytku na gospodarstwie, które mam zająć (lub uprawiać), a nie na sprzedaż, albo spekulacyę, ani dla użytku żadnych innych jakichkolwiek osób.

Stacya kolejowa w Manitoba.

KWARANTANA INWENTARZA OSADNIKA.

Inwentarz osadnika, zaopatrzony w świadectwa zdrowia, może być wpuszczony bez zwłoki; w razie przeciwnym zarządzi się inspekcyę. Inspektorowie mogą każde bydlę, okazujące znaki tuberkulozy, poddać próbie, nim wpuszczą takowe.

Jakiekolwiek bydlę, znalezione z tuberkułami, ma być zwrócone do Stanów Zjednoczonych lub zabite bez odszkodowania.

Owce dla chowu mogą być wpuszczone, podlegając inspekcyi w porcie, i muszą mieć zaświadczenie, podpisane przez rządowego inspektora, że parchy owcze nie istniały w okolicy, w której te były chowane przez ostatnie sześć miesięcy, poprzedzające datę importacyi. Gdyby się wykryło w nich chorobę, mogą być zwrócone lub zabite.

Trzoda chlewna może być wpuszczoną, kiedy stanowi część rzeczy osadnika, ze świadectwem, że plaga świńska lub cholera wieprzowa nie istniały w okolicy, skąd takowa trzoda pochodzi, przez sześć miesięcy, poprzedzających datę wysyłki; gdy niema takiego świadectwa, wtedy w porcie musi być poddana inspekcyi i jeżeli będzie zarażoną, zostanie zabitą bez odszkodowania.

PRZEPISY TRANSPORTACYI NA KOLEI ŻEL.

A.—Ładunek wagonowy rzeczy osadnika może stanowić następna własność dla korzyści rzeczywistych osadnika, a mianowicie: żywy inwentarz w jakiejkolwiek liczbie, lecz nie przewyższającej 10 sztuk; mianowicie: koni, mułów, bydła, cieląt, owiec, wieprzów; dalej sprzęty domowe i osobista własność; wozy lub inne wehikuły (już używane) dla osobistego użytku; maszyny rolnicze, narzędzia (już używane); drzewo, nie mogące wynosić więcej jak 2,500 stóp w całości; zboże na zasiew; mała ilość drzewek lub krzaków; mała ilość drobiu i dostateczny zapas żywności dla inwentarza żywego na czas podróży.

B.—Mniej niż ładunek wagonu, rozumie się, że to ma znaczyć tylko sprzęty domowe (używane); wozy i inne wehikuły dla osobistego użytku (już używane i używane maszyny gospodarcze, jako też narzędzia rolnicze. Mniejsze niż wagonowy ładunek musi być wyraźnie zaadresowany.

C.—Towary takie jak: groceryе, artykuły spożywcze, żelaztwo etc., także narzędzia, maszyny, wehikuły etc., jeżeli nowe, nie będą uważane za rzeczy osadnika, i za przesyłkę takowych będzie się rachowało regularną opłatę kompanieczną.

D.—Gdyby liczba żywego inwentarza wynosiła więcej, jak się dozwala, od zwyżki zażąda się zwyczajnej opłaty, jaką się pobiera przy transportowaniu wagonami żywego bydła. (Te ceny na żądanie będą przedstawione przez agenta na stacyi.)

E.—Jeden człowiek, dozorujący bydło, dla karmienia takowego, pojenia i wogóle nadzoru w drodze, ma wolny przejazd. W tym razie agenci będą się posługiwać zwykłą formą kontraktu przy przesyłaniu żywego bydła.

F.—Osadnikom, pod żadnymi pozorami, nie pozwala się ładować jakichkolwiek rzeczy na wierzchu wagonów towarowych; taki sposób ładowania jest niebezpieczny i absolutnie zakazany.

G.—Ładunki wagonowe nie będą zatrzymywane na żadnym punkcie przed miejscem przeznaczenia dla wyładowania jakiejś części. Cały ładunek musi iść wprost do stacyi, do której na początku został przeznaczony.

H.—Ceny ładunków wagonowych.—Ceny wykazane w rubryce, zatytułowanej "Ładunki wagonowe", stosują się do wszelkich posyłek zajmujących cały wagon, a ważących 20,000 funtów (10 ton) lub mniej. Jeżeli takowe ładunki ważą więcej, niż 20,000 funtów, wtedy płaci się proporcyonalnie i względnie do wagi dodatkowej. (Przykład: $205 za wagon uczyni $1,02½ za każde 100 funtów, po której to cenie można przesłać wagę dodatkową.)

Bydło „Hereford", Silver Heights, Winnipeg, Manitoba.

Północno-Zachodnie Terytorya.

Północno-zachodnie Terytorya Kanady obejmują większą część Dominium poza granicami różnych prowincyi. Ta ogromna część północno-amerykańskiego kontynentu była do niedawna prawie nieznaną okolicą, rządzoną przez Kompanię "Hudson Bay".

ROZMIAR. Północno-zachodnie terytorya rozciągają się od internacyonalnej granicy do Oceanu Lodowatego na północ i od zatoki Hudson na wschodzie do gór "Rocky Mountains" na zachodzie, zawierając w swych granicach wiele powiatów ogromnej przestrzeni, przedstawiających znaczną między sobą różnicę co do swych cech klimatycznych i topograficznych.

PODZIAŁY. Żyźniejsza część terytoryów została rozdzieloną przez naturę na dwa główne działy, znacznie różniące się swemi cechami fizycznemi i klimatycznymi warunkami. Południowa część stanowią ogromne płaszczyzny lub stepy Zachodniej Ameryki, podczas gdy część północna przedstawia przejście z odkrytego stepu do okolic lesistych północy, będąc podobną w swym wyglądzie do parku, z kolejno po sobie następującymi stepami i okolicami lesistemi Oba te działy przedstawiają specyalne korzyści dla chcącego się tu osiedlić, nie będą wszakże w przeciwieństwie do siebie, gdy się je dobrze zrozumie. Na stepach,lub płaszczyznach,które zaledwie przed kilkoma laty służyły za pastwisko ogromnym stadom bawołów, kolonista, pragnący oddać się zajęciom pasterskim, znajdzie wiele miejscowości, gdzie naturalnie rosnące w wielkiej obfitości trawy, niezmierzone pastwiska i łagodne zimy przedstawiają wiele sposobności do osiągnięcia pomyślnych rezultatów zajęcia się wypasaniem bydła; zaś powiat północny właściwemu rolnikowi, mając bogatą rolę, przedstawia więcej sposobności do zajęcia się uprawą zboża i mięszanem gospodarstwem.

W roku 1882 rząd uznał za stosowne część terytoryów, wyżej opisanych, rozdzielić na cztery powiaty, nazwane respektywnie: Assiniboia, Alberta, Saskatchewan i Athabasca. Szczegółowe uwagi, podane niżej, zrozumie się najlepiej posługując się załączoną tutaj mapą.

ASSINIBOIA.

Powiat Assiniboia graniczy na wschodzie z prowincyą Manitoba, na południe z internacyonalną granicą, na zachodzie z powiatem Alberta, na północ z powiatem Saskatchewan. (Patrz mapę.)

KOLEJE. Główna linia kolei "Canadian Pacific" rozciąga się od wschodu na zachód prawie przez środek Assiniboii; poboczne zaś linie tej drogi rozciągają się od Moose Jaw do południowo-wschodniego krańca powiatu i od Regina na północ przez część środkową. Manitoba i północno-zachodnia kolej także rozciąga się od Manitoba na północny wschód powiatu i w tąki sposób staje się zadosyć wszelkim wymaganiom transportacyi.

RZEKI. Rzeka południowa Saskatchewan, jedna z najważniejszych w zachodnich terytoryach, wstępuje do Assiniboii prawie na połowie zachodniej granicy, przepłynąwszy około 200 mil ku wschodowi, zwraca się prawie pod kątem prostym na północ, pozostawiając powiat około połowy jego północnej granicy. Rzeka Qu'Appelle, która zaczyna się prawie na punkcie, gdzie rzeka Saskatchewan się zwraca na północ, płynie ku wschodowi i staje się potokiem znacznej wielkości, nim przekroczy wschodnią granicę powiatu do Manitoba. Te dwie rzeki są głównemi drogami wodnemi powiatu; wszakże obok tych znajduje się wiele

mniejszych rzek w poszczególnych miejscowościach, o których się powie w opisach podanych niżej.

WSCHODNIA ASSINIBOIA.

OKOLICA ZBOŻA. Wschodnia część Assiniboii, na przestrzeni około 120 mil na zachód od swej wschodniej granicy jest praktycznie kontynuacyą ku stronie zachodniej, produkującej zboże przestrzeni Manitoby, a chociaż rola jest nieco lżejsza, niż głęboki czarnoziem "Red River" doliny, jest bardzo ciepłą i produktywną. W tej części powiatu powstało szybkie zaludnienie i wiele prosperujących miast wzrosło po nad główną linią kolei "Canadian Pacific", między któremi należy wymienić Moosomin, Grenfell, Wolesley, Indian Head i Qu'Appelle, a wzdłuż linii kolei Manitoba and North-Western", Saltcoats i Yorktown. Ta część powiatu przedstawia stopniowe przejście z lesistych przestrzeni Manitoby do wielkich płaszczyzn Terytoryów, a w wielu miejscach wygląda jakby kraj parków, z kolejno następującemi po sobie topolami, wierzbami i odkrytemi przestrzeniami stepu. Gleba jest miękką gliną, łatwo dająca się obrobić i produkująca przepyszne plony pszenicy, zbóż pospolitych i ziemiopłodów. Klimat jest zimny w zimie, po większej części ze znacznem spadnięciem śniegu; lecz lata, jako na kraj rolniczy, nie pozostawiają po sobie nic do życzenia; cyklony i burze są tu nieznane. Także można, po większej części znaleźć dobrą wodę w umiarkowanej głębokości, chociaż w niektórych miejscach jest ona rzadką i trudną do znalezienia.

MIESZANE GOSPODARSTWO. Ta część Assiniboii, mając dobry zbyt na wszelkiego rodzaju zboża, produkta mleczne, wołowinę i świninę, ma szczególny pociąg dla chcących się zająć uprawą zboża i mieszanem gospodarstwem. Terytoryalne próbne gospodarstwo mieści się w Indian Head, a prawie po wszystkich miastach i wsiach zaprowadzone są akomodacye co do młynów, składów zboża i mleczarni. W wielu miejscowościach można nabyć dobre posiadłości, a kompanie kolejowe sprzedawają wyborną ziemię po cenach umiarkowanych i na długie spłaty.

W dodatku do rzek Qu'Appelle, Assiniboine i White Sand, wiele mniejszych rzeczek przerzyna północną część powiatu, a na południe spotyka się rzeki Souris, Pipestone Creek, Long Creek i wiele mniejszych strumyków. Doliny między tymi strumieniami dostarczają odpowiednich miejsc na osady, z których północne nadają się więcej do uprawy zboża, niż południowe; te bowiem, stanowiąc kraj więcej otwarty, przedstawiają więcej korzyści dla wypasania bydła i przemysłu mleczarskiego.

ZACHODNIA ASSINIBOIA.

Dwie trzecie zachodniej Assiniboii składa się prawie zupełnie z odkrytych płaszczyzn, które za wyjątkiem miejscowości bezpośrednio dotyczących miast Regina i Moose Jaw, i w okolicach gór Wood Mountains i Cypress Hills, opisanych obszerniej nieco niżej, obecnie są pozbawione siedzib i nie nadają się do rolnictwa bez pomocy nawodnienia.

Ogromny obszar stepu w tej części Assiniboii jest rozbity na dwoje pasmem wzgórz, wznoszących się do znacznej wysokości ponad zwykłą wyniosłość płaszczyzn. Pierwsze z tych pasm nazywa się "Wood Mountain", położone blisko internacyonalnej granicy prawie w środku powiatu. Osady w sąsiedztwie Wood Mountain są bardzo rzadkie i skupione bardziej na wschód i około poczty Willow Bunch. Ta część Assiniboii jest zajętą po większej części przez hodowców bydła; lecz obecnie, będąc za bardzo oddaloną od komunikacyi kolejowej, prawdopodobnie nie zostanie tak rychło zaludnioną, jak inne okręgi w pobliżu kolei żelaznej.

OKRĘGI PASTWISK. Zimy tutaj są o wiele łagodniejsze niż we wschodniej Assiniboii, śniegi spadają nieznaczne, a bydło, konie i owce pasą się w polu przez cały rok. Ta część Assiniboii nadarza się znakomicie dla osadników, chcących zająć się chowem bydła i mleczarstwem; można znaleźć wiele wybornych miejsc, gdzie po przekopaniu nieznacznego rowu dla nawodnienia, osadnik może być pewnym

dobrego zbioru zboża i ziemiopłodów każdego roku; naturalne zaś pastwiska umożebniają mu posiadanie wielkiej ilości bydła, owiec i koni, dla których nie potrzeba paszy, z wyjątkiem zapasu na krótki czas podczas wyjątkowo złej pogody w miesiącach zimowych. Można także znaleźć piękne miejsca wzdłuż doliny przy rzece South Saskatchewan, gdzie przy letnich pastwiskach na przyległych przestrzeniach stepu, można założyć siedzibę stałą z hodowlą bydła. Miasto Regina jest stolicą Północno-zachodnich Terytoryów, obok którego jest wiele miąst mniejszych.

ALBERTA.

Powiat ten graniczy na wschodzie z powiatem Assiniboia i Saskatchewan, na południe z internacyonalną granicą, na zachód z prowincyą Brytyjskiej Kolumbii, na północ z powiatem Athabasca. (Patrz mapę.

Alberta obejmuje w swych granicach dwa działy, przedstawiające znaczną różnicę w topograficznych i klimatycznych warunkach. Południowa połowa jest krajem otwartym, pozbawionym drzew, wyjąwszy tylko pobrzeża strumyków i podnóża gór Rocky Mountains, podczas gdy połowa północna jest mniej więcej pokryta drzewami.

Korzyści, które północna i południowa części powiatu dla zamierzającego się osiedlić przedstawiają, są tak różne w swoim charakterze, że jest zwyczajem mówić o nich z osobna, jako o "Północnej Albercie" i "Południowej Albercie", i prawdopodobnie będzie można lepiej zrozumieć informacye o nich, jeżeli wedle tego podziału mówić będziemy.

POŁUDNIOWA ALBERTA.

Południowa Alberta jest prawie wyłącznie krajem dla chowu bydła i wyrobów mleczarskich i jako taka przedstawia niezrównane sposobności do zajęcia się w tym kierunku. Powiat składa się z wysokich odkrytych płaszczyzn, przerzynanych dolinami z licznemi wielkiemi strumykami, które wypływają z gór "Rocky Mountains" i płyną w kierunku wschodnim, a okolica staje się więcej lub mniej wzgórzystą, o ile się zbliża do źródeł tych strumieni. Doliny dostarczają bardzo obfitej i pożywnej trawy naturalnej, a bydło, konie i owce pasą się w polu przez cały rok. Gleba tego powiatu, jak na ogół, jest dobrą, żyzną iłowato-gliniastą. W niektórych miejscach spotyka się piaski, lecz w dolinach nagromadzony od wieków ił uczynił glebę jedną z najżyźniejszych.

PRZYCIAGAJĄCY KLIMAT. Zimnego i burzliwego powietrza doznaje się podczas miesięcy zimowych lecz panujące tutaj ciepłe wiatry, które wieją z zachodu, zwane "Chinook" wiatrami, szybko uniezestwiają wszelki śnieg, a nieraz przez całe dni sprowadzają letnią temperaturę.

DOSTATEK WODY. W południowej Albercie nawodnienie jest obfite, a przez to zbiory bywają jak najpomyślniejsze. Strumienia także dostarczają pod dostatkiem czystej i chłodnej wody dla pojenia bydła i do robót mleczarskich, co, połączone z brakiem much podczas gorących miesięcy letnich, wydaje najlepsze rezultaty w produkowaniu masła i sera.

KOMUNIKACYA KOLEJOWA. Południową Albertę w kierunku z wschodu ku zachodowi przerzyna główna linia kolei "Canadian Pacific", w kierunku zaś z północy na południe przerzyna kolej "Calgary & Edmonton"; w dodatku do tego linia poboczna pierwszej kolei przechodzi przez część południowo-zachodnią od Lethbridge do Medicine Hat w Assiniboii, i od Lethbridge kolej "Great Falls & Canada" sięga na południe aż do kolei "Great Northern" w Montana. Kilka ważnych siedlisk przemysłu znajduje się w Południowej Albercie, między któremi główne miejsce zajmuje

WAŻNIEJSZE MIASTA. miasto Calgary, przy zbiegu kolei "Canadian Pacific" i "Calgary & Edmonton". Oprócz tych znacznymi i produkującymi miastami są: Lethbridge i Macleod. W miejscach tych znajdują się obszerne ułatwienia handlowe i bankowe, jak również kilka fabryk. Obecnie powiat liczy wielu hodowców bydła i mleczarzy, lecz

Farma p. S. Clark, Rounthwaite, Manitoba.

pozostaje jeszcze wiele korzystnych miejscowości dla przybywających emigrantów, którzyby chcieli wybrać sobie jedno z tych zajęć.

PÓŁNOCNA ALBERTA

jest przeważnie powiatem rolniczym, i chociaż niektóre części powiatu nadarzają się do zajęcia się chowem bydła, jednak główne korzyści odniosą ci emigranci, którzy chcą zająć się uprawą zboża, połączoną z hodowlą niewielkiej ilości bydła, owiec i trzody chlewnej, albo jak się pospolicie mówi, zając się mięszanym gospodarstwem. W ostatnich kilku latach większa część emigrantów do Terytoryów osiedliła się w Północnej Albercie i zaludnienie w pewnych okręgach staje się już dostatecznem do utworzenia prosperujących miejscowych skoncentrowań przemysłu.

Jak się już powiedziało, powiat jest mniej więcej lesisty, lecz w wielu miejscach znajdują się obszerne stepy i prawie w wszystkich miejscach można znaleźć dostateczną przestrzeń odkrytego pola, na którem osadnik mógłby rozpocząć gospodarkę bez poprzedniego oczyszczenia roli. Gleba w całym powiecie jest ciężką, żyzną gliną, a pora letnia dobrze się nadaje do skutecznego wzrostu wszelkiego rodzaju zboża i ziemiopłodów. Zimy są chłodne i zwyczajnie spadający w dostatecznej ilości śnieg czyni dobrą sannę. Ma się rozumieć, że trzeba karmić bydło przez większą część miesięcy zimowych, lecz we wszystkich miejscowościach jest pod dostatkiem siana naturalnego.

UŁATWIENIA KOLEJOWE. Kolej "Calgary & Edmonton" przechodzi w kierunku północnym i południowym przez środek powiatu aż do rzeki Saskatchewan, i wokoło tej kolei znajduje się najwięcej nowych osad. Wszakże wielkie także osady zostały utworzone przy północnej stronie rzeki w bliskości rzeki Sturgeon, i na południe w bliskości jeziora Beaver i rzeki Battle.

GŁÓWNE MIASTO. Miasto Edmonton, położone przy rzece Saskatchewan, w punkcie, gdzie dochodzi linia kolei żelaznej, jest we środku gęsto-zaludnionej miejscowości, a wspólnie z innemi miasteczkami, które szybko powstały w całem powiecie, ułatwia wszelkiego rodzaju przemysłu.

GOSPODARSTWO I DOBYWANIE ZŁOTA. Powiat Edmonton jest także centrum dobywania złota z rzeki Saskatchewan, którego corocznie prawie za $50,000 wartości dobywa się. Miejscowe dobywanie złota w tym powiecie rozpoczęto około roku 1863 i w pierwszych czasach płaciło się przeciętnie górnikom od $10 do $15 dziennie; w czasach ostatnich przeciętna płaca była $1.50 dziennie. W roku 1896 przeszło 200 ludzi, wielu z których było osadnikami powiatu, pracowało przy dobywaniu złota z rzeki, na przestrzeni około 100 mil po obu stronach miasta Edmonton.

INNE OSADY. St. Albert, 9 mil na zachód od Edmonton, jest prawdopodobnie najstarszą osadą w Albercie. Wieś Fort Saskatchewan, 20 mil na północny wschód od Edmonton, jest także centrum wielkich osad. Wzdłuż linii kolei "Calgary & Edmonton" inne miasta i wsie są: South Edmonton, Leduc, Wetaskiwin, Lacombe, Red Deer, Innisfail i Olds, wszystkie centrami prosperujących osad, podczas gdy we wschodniej części powiatu przy jeziorze Buffalo, około 40 mil na wschód od Lacombe i przy jeziorze Devil's Pine, 18 mil od Innisfail, pewna liczba właścicieli bydła się osiedliła i posiada ogromne stada bydła i koni.

OTRZYMANIE ZIEMI. W bliskości któregokolwiek z miast wymienionych można otrzymać ziemię na gospodarstwo w niedalekiej odległości od kolei, którą to ziemię kompania kolejowa ma na sprzedaż po cenach umiarkowanych i na łatwych warunkach spłaty.

RZEKI. Północna Alberta ma pod dostatkiem wody z rzek Saskatchewan, Red Deer i Battle i z ich licznych dopływów. Rzeka Athabasca także wchodzi do powiatu na północy i jej dopływy, Macleod i Pembina, w części północno-zachodniej powiatu są

Podwórze p. W. D. Whitings, 1 mila na południe od Neepawa, Manitoba.

widowiskami ożywionych operacyi miejscowego dobywania złota w czasie miesięcy letnich. Oprócz tych rzek znajdują się tu liczne jeziora prawie we wszystkich częściach powiatu.

SASKATCHEWAN.

Powiat Saskatchewan obejmuje część północno-zachodnich terytoryów, leżącą na północ od prowincyi Manitoby i powiatu Assiniboii, i na wschód od Alberty, a rozciąga się na północ aż do granicy 70 okręgu miejskiego według systemu wymiaru Posiadłości Dominium. Powiat ten obejmuje przestrzeń około 107,000 mil kwadratowych, znaczna część której jednakże, należącej do lesistej części terytoryów, nie jest zdatną do natychmiastowego zamieszkania. Południowa część powiatu, przez którą ze wschodu na zachód płynie rzeka Saskatchewan, i dolina tej znacznej rzeki z okolicą bezpośrednio do niej przylegającą, znaną jest oddawna jako miejsce pożądane przez imigracyę. Kraj ten jednakowoż aż do niedawnych czasów był pozbawiony komunikacyi kolejowej, przez co zaludnienie tegoż zostało bardzo powstrzymane.

GŁÓWNE OSADY. Wszakże prawie w środkowej części powiatu powstała prosperująca osada w sąsiedztwie Prince Albert, dokąd dochodzi poboczna linia kolei "Canadian Pacific", dążącej na północ z Reginy w Assiniboia, stolicy zachodniego terytoryum; także znaczna osada powstała przy rzece South Saskatchewan, i na wschodzie od tej rzeki w powiecie Carrot River.

Dalej na zachód, w bliskości miasta Battleford, znajduje się kilka osad w kwitnącym stanie, a na północ od tego punktu prowadzi się hodowlę bydła na znaczną skalę w okolicach jeziora Jackfish.

UWAGI OGÓLNE.

Krótkie uwagi poprzednie, odnoszące się do Prowizyjnych Powiatów, na które ta część Północno-zachodnich Terytoryów, obecnie przyciągających uwagę imigrantów, jest podzielona, stanowiły ogólne opisy ważniejszych cech charakterystycznych owych powiatów. Następujące są bardziej szczegółowe informacye względem cech, które są wspólne terytoryom, jako jednej całości, albo dające się zaaplikować do poszczególnych miejscowości, któremi przedewszystkiem interesują się zamierzający się osiedlić.

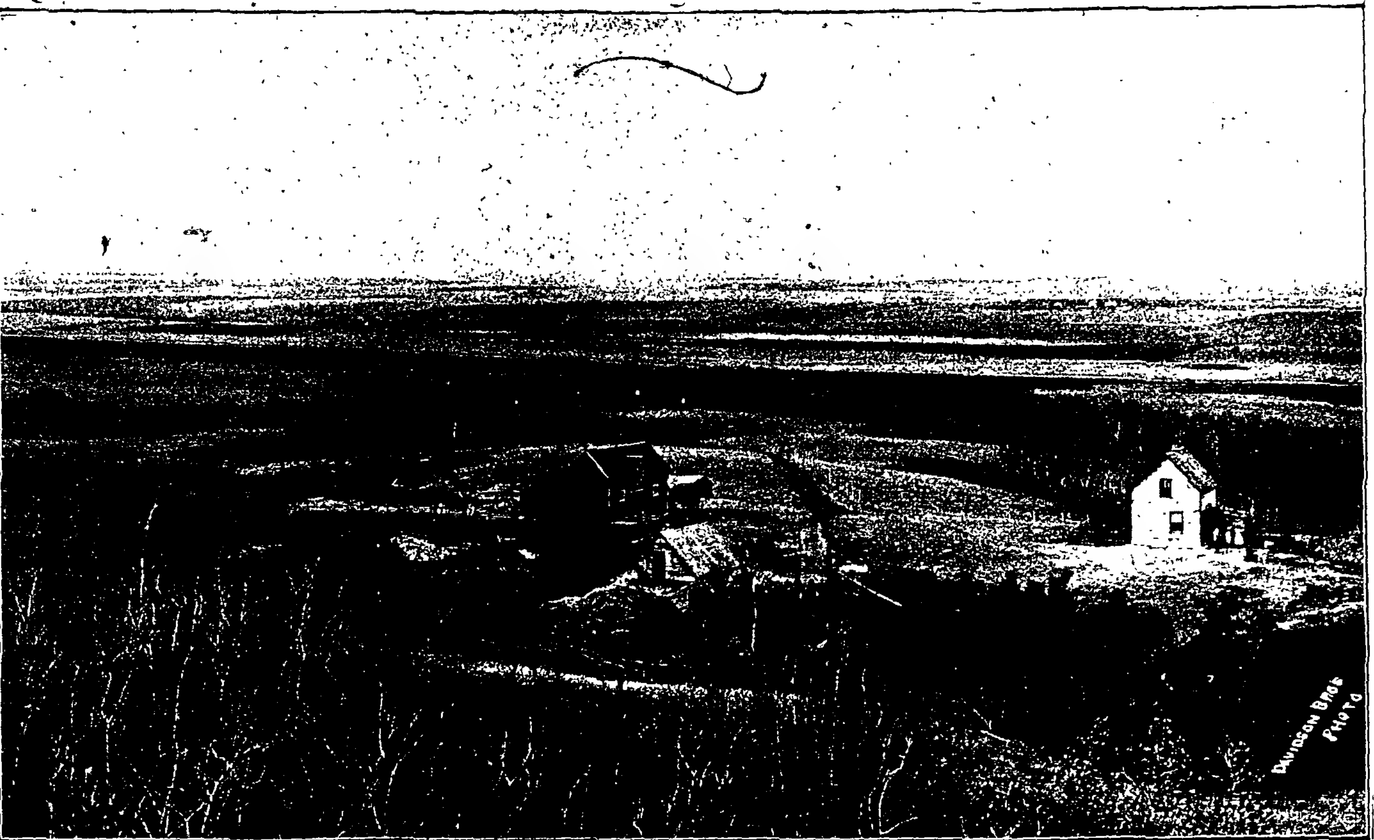
SZKOŁY. We wszystkich zamieszkałych częściach terytoryów znajdują się szkoły, a w nowo założonych osadach założy się takowe, jeżeli będzie 12 dzieci w wieku szkolnym. Prawie 70 procent wydatków na utrzymanie szkół ponosi rząd, a wskutek tego podatki szkolne, opłacane przez osadników, są bardzo małe.

KOŚCIOŁY. Wszystkie religie są reprezentowane w Terytoryach i wiele pięknych kościołów znajduje się w większych miastach. W okręgach wiejskich budynki szkolne są używane bardzo często na nabożeństwa niedzielne przez różnych misyonarzy, którzy od czasu do czasu odwiedzają osady; wskutek czego we wszystkich prawie częściach kraju osadnik może być na nabożeństwie swego wyznania, zrobiwszy trochę drogi.

HANDLE, BANKI, MŁYNY, ITD. We wszystkich większych miastach i wsiach Terytoryów i w różnych miejscowościach osiedlonych powiatów znajdują się handle, będące w stanie zaspokoić wszelkie możliwe potrzeby osadnika co do narzędzi rolniczych, albo innego rodzaju, po cenach bardzo umiarkowanych i w dobrym gatunku. Filie uprawnionych banków zostały otwarte we wszystkich większych miastach; a w wielu mniejszych miejscach prywatne instytucye bankowe załatwiają sprawy w ich zakres wchodzące.

Młyny zbożowe i składy znajdują się we wszystkich miejscowościach, gdzie uprawa zboża jest głównem zajęciem osadnika; a w licznych miejscowościach, gdzie zajęciem jest mleczarstwo, zostały urządzone fabryki wyrobów mlecznych i operują takowe pod nadzorem Rządu i przy pomocy tegoż osadnik, posiadający kilka krów, ma sposobność zbyć za gotówkę mleko, jakie posiada.

Magazyny towarów, browary, składy

Farma p. R. F. Roddicks'a, Brandon Hills, Manitoba.

mięsne i wszelkie inne rękodzielnicze zakłady operują w różnych miejscowościach i takowe z rozwojem kraju szybko powstają.

MATERYAŁ BUDOWLANY. W miejscowościach lesistych Terytoryów osadnik nie ma żadnych trudności w nabyciu materyału do budowy domu i innych zabudowań, lecz w okolicach płaszczystych trzeba używać wiele gotowego budulcu. Wiele tartaków operuje w Albercie przy wschodnim skłonie gór "Rocky Mountains", i na północy ponad rzeką Saskatchewan. Agencye do sprzedaży budulcu zostały umieszczone we wszystkich centralnych osadach Terytoryów. W regulacyach rządowych są poczynione zastrzeżenia, umożebniające osadnikom nabycie drzewa na budulec,ogrodzenie lub paliwo na ziemi rządowej, jeżeli takowego coś zbywa.

PALIWO. Obszerne kopalnie węgla obecnie operują w Canmore, Lethbridge, Edmonton,i Anthracite w Albercie, i w wielu innych miejscach pracują mniejsze kopalnie dla zaspokojenia bezpośrednich potrzeb okolicznych osadników.

TARGOWISKO. Kwestya targowiska, na którem możnaby sprzedać za gotówkę wszelkie produkta, można powiedzieć, że obecnie została pomyślnie rozwiązana, a nowo-przychodzący osadnik może być pewien, że pozbędzie się wszelkich produktów, jakie mu pozostają do sprzedania po cenie korzystnej.

Złotodajne pola Yukonu.

W najnowszych czasach najwięcej złota odkryto w Północno-zachodnich Terytoryach Kanady. Wnet, jak tylko wielkie zapasy złotej i srebrnej rudy z gór Brytyjskiej Kolumbii zostały wiadome światu, także i wiadomość o bajecznie bogatem dobywaniu złota w Yukon i jej pobocznych dopływach, głównie Throndiuck, albo inaczej zwanej Klondyke,jak również Bonanza, El Dorado i innnych rzeczółkach rozeszła się po świecie. Dystrykt ten dotyka terytoryum Stanów Zjednoczonych Alaska i na północ dochodzi blisko granicy okręgu Podbiegunowego. Jest to kraj o ostrej zimie i bardzo krótkim lecie, a jak na teraz może się tylko głównie uważać za cenny dla swych minerałów. Lecz o bogactwach jego nie ma wątpliwości i obecnie jest niemożebnem ograniczyć miejscowość, z której złoto będzie dobywanem.

Dotąd główną przeszkodą była trudność dostania się do tego kraju. Potrzeba było podróżować dokoła parowcem do St. Michael przy cieśninie Behringa, a stąd parowcem rzecznym około 3000 mil, wielkim kosztem, albo inaczej przekraczać górę, przenosić zapasy żywności na sobie, budować łódki i płynąć w dół rzeki Yukon. To przedsięwzięcie połączone jest z wydatkami, trudem i niebezpieczeństwem. W tych okolicznościach okręgi kopalniane pozostawały małe i nieliczne, chociaż, jak wszystkie podobne miejscowości w Kanadzie, są spokojne i wolne od zbrodni. Mały oddział północno-zachodniej policyi wystarcza na utrzymanie porządku. Lecz nadzwyczaj wielka ilość złota przez kilku wydobyta spowodowała ruch taki, jakiego nie widziano przez wiele lat. Kilka kompanii otrzymało uprawnienia na budowę kolei żelaznej od lądu do źródeł spławnych wód krajowych, z zamiarem zbudowania parowców mniejszych Pracę rozpoczęła jedna, czy też dwie kompanie w lecie 1897 roku, chociaż nieco zapóźno, ażeby ułatwić podróż w tymże roku; dwie także kompanie amerykańskie w Alasce zajmują się przeprowadzaniem prospektorów i sprowadzaniem żywności dla kraju. Rząd kanadzki w 1897 roku odkomenderował oddział konnej policyi, w liczbie 100 ludzi, i ustanowił miejsca postoju tu i tam między morzem i rzeką Yukon, ażeby komunikacya mogła trwać zimową porą za pomocą psów. Urzędnik celny został wysłany i ogłoszono reguły co do warunków, na jakich można zająć i posiadać prawa (claims), urządzono także regularną pocztę. Znaczne trudności będą musieli podejmować ci, którzy przec w radzie wybrali się w podróż do tego kraju przeszłego lata, lecz urządzenia będące w biegu uczynią Yukon przystępnym, jak i wiele okolic kopalnianych Brytyjskiej Kolumbii, do niedawna u-

Farma z bydłem w Manitobie.

znawanych za nieprzystępne, lecz obecnie posiadające odpowiednie koleje.

Dalsze objaśnienia można otrzymać, pisząc do: High Commissioner for Canada, 17 Victoria Street, London, lub co do cen biletów itd. pisząc do któregokolwiek z agentów kandzkich kompanii okrętowych w Londynie, Liverpool, Glasgow, lub do urzędników kolei "Canadian Pacific", 67 King William Street, London, i w Manchester i Liverpool.

Osoby na amerykańskim kontynencie, chcące objaśnień, mogą pisać do: Secretary, Department of the Interior, Ottawa, albo do: Commissioner of Immigration, Winnipeg, Manitoba, lub do: M. B. McInnis, 1 Merrill Block, Detroit, Michigan.

Świadectwa.

Kilka następnych listów, wyjętych z bardzo wielu im podobnych, otrzymanych od osadników, świadczą o skutkach ich pracy:—

Regina, 4 Listopada.

Przed jedenastu laty przybyłem z Londynu, w Anglii, i byłem wtedy bez pieniędzy. Teraz posiadam znaczne ulepszenia w mej gospodarce i około 50 sztuk bydła. Teraz nie powróciłbym do Anglii, gdyby mi nawet zapłacono koszta podróży i każdemu usilnie polecam ten kraj, ktoby miał ochotę w nim się osiedlić.

TOMASZ WATSON.

Elmore, Assa, 17 Grudnia 1896.

Rozpoczynając tutaj gospodarkę nie miałem pieniędzy, lecz obecnie na mojej posiadłości znajduje się duży dom gospodarski i posiadam 30 sztuk inwentarza i cały zapas narzędzi rolniczych, a nadto jestem bez długu. Od roku 1884 do 1893 miałem każdego roku dobre zbiory, otrzymując najmniej 15 buszli pszenicy z akra, a w roku 1892 przeciętny zbiór mój był 40 buszli. Po roku 1892, kiedy tu przeprowadzono kolej, stan mój polepsza się z każdym rokiem.

DAWID W. BURKE.

St. Albert, 10 Listopada 1896.

Mieszkam w Północnej Albercie od r. 1887 i w tym czasie nigdy nie poniosłem zupełnej straty w zbiorach. Rachując przeciętnie, finanse moje są wyżej obecnie na $20,000, niż kiedy rozpoczełem; można tu zrobić pieniądze na gospodarstwie przy pomocy ciężkiej pracy, rozsądku i oszczędności. Mamy tu dobry, zdrowy klimat. Nie potrzeba utrzymywać bydła wcale w chlewach. Jestto pierwszej klasy sekcya mleczarska. Dobrze tu rosną ziemiopłody i jest rozmaitość dzikich owoców.

WILHELM CUST.

Lacombe, 13 Listopada 1896.

Wielką mam przyjemność powiedzieć panu, co myślę o tej części Północnej Alberty. Będzie to wynikiem czteroletniej rezydencyi. Muszę poprzedzić moje uwagi oznajmieniem, że mam doświadczenie przeszło trzydziesto-letnie w sprawach rolniczych ze starego kraju, nabyte w 8 różnych powiatach. Bardzo mi się podoba ten kraj, mogę go z całą szczerością polecić rolnikowi, który chce pracować. Klimat (tylko co powróciłem z trzech miesięcznej wycieczki do Anglii) tutejszy przenoszę nad krajowy.

GRIFFIN FLETCHER, J. P.

Morningside, Alta., 9 List. 1896.

Zapytany o opinię względem powiatu Alberty, podaję takową z największą przyjemnością, gdyż bardzo wiele podróżowałem Przybyłem tutaj z Manitoby przed półtora rokiem, mieszkając tam przez wiele lat. Obrałem sobie siedzibę 10 mil od Lacombe. Mam dobry sad w tym roku i spodziewam się, że wszelkie ziemiopłody wydadzą dobry zbiór. Przebywszy znaczną przestrzeń od Edmonton do Calgary, jestem dosyć oznajmiony z krajem, a sądzę, że każdy przybywający tutaj z małym zasobem może urządzić sobie dobry dom, o wiele lepszy niż w innych miejscach, gdyż budulec można łatwo dostać; jakoteż zapasy siana i dobrej wody. Sądzę, że kraj ten ma wielkie widoki przed sobą w przyszłości, zwłaszcza co do hodowli bydła.

J. BLACKSTOCK.

Beaumont P. O., 1, Grudnia 1896.

Przeniosłem się do Alberty z powiatu Kent, w Ottawa, przed 18 miesiącami i teraz mam drugie żniwo. Mam 3000 buszli zboża, z których 500 stanowi pszenica, zebrana z 12 akrów ziemi. Dostanę 80 buszli owsa z akra. Mamy tutaj dosyć dobrego drzewa i wody. Zbiór kartofli wynosi około 300 buszli na akier.

EDWARD TOWNSEND.

Wetaskiwin, Październik, 1896.

Opuściłem Mancelonę, w Michigan, 10 Kwietnia 1894, a przybyłem do Wetaskiwin 18 Kwietnia, do Sierpnia rozpatrzyłem się dobrze w okolicy i osiadłem w odległości pięciu mil od Wetaskiwin. Kraj mi się bardzo podoba. Ma się rozumieć przybyłem tutaj bez niczego; teraz mam wygodny dom i dosyć do jedzenia, czegobym nie miał, gdybym pozostał w Michiganie. Jeżeli kto życzy sobie mieć za 10 dolarów wolny dom i chciałby hodować bydło i konie, dla takiego nie znam lepszego kraju. Ani w zimie, ani w lecie nie potrzeba się troszczyć o konie; siana do koszenia jest obfitość.

LEVI BRADSHAW.

Hamiota, 3 Listopada 1895.

Przybyłem z powiatu Wexford, w Irlandyi, w jesieni 1881 do tej części Manitoby i zająłem siedzibę 17 Marca 1882. Wypełniłem obowiązki kolonisty i posiadłem na własność wolne gospodarstwo w r. 1885. Nabyłem wtedy drugie gospodarstwo i obecnie wypełniłem obowiązki i co do tego. Obecnie staram się o prawo własności drugiej wolnej siedziby, składającej się z 320 akrów pola, otrzymanych darmo od Rządu Dominium. W ubiegłym roku miałem zasiane 110 akrów; niektóre z tych wydały po 40 buszli pszenicy. Jestem zupełnie zadawolony swem powodzeniem w Manitobie.

RYSZARD BOLTON,
z S½ Sec. 24-14-25 W.M.

Carberry, 20 Października 1895.

ŚWIADECTWO SKANDYNAWSKIEGO OSADNIKA.

Mamy piękną okolicę około Carberry. Gleba jest łatwą do obrobienia; niema tu kamieni a pole nadaje się pod uprawę zboża wszelkiego gatunku. W tym roku mieliśmy bardzo piękne żniwo. Pogoda sprzyjała całe lato. Znajduje się w sąsiedztwie Carberry siedm rodzin Skandynawskich i wszystkie zajmują się rolnictwem. Znajduje się tutaj pewna liczba Skandynawczyków, pracujących u gospodarzy i takichto ludzi potrzeba w Manitobie. Co do mnie, chcę powiedzieć, że do 21 roku pracowałem na wsi w Danii, w którymto czasie udałem się do Kanady i pracowałem u rolników w Ontario przez 6½ lat, a potem w r. 1879 przeniosłem się Manitoby i wziąłem dla siebie osadę, gdzie obecnie przebywam z żoną i 6 dziećmi. Kupiłem także 160 akrów ziemi od kompanii kolejowej "Canadian-Pacific". W taki sposob posiadam obecnie 320 akrów, razem z inwentarzem i narzędziami rolniczemi, ogólna wartość których wynosi około $7,000. Niech ktoś powie, że zrobił lepiej.

MUSSEN.

Baldur, Man., 30 Paźdz. 1896.

W jesieni 1893 r. wyemigrowałem z Islandyi i przybyłem do tej kolonii bez pieniędzy a prawie bez koszuli na plecach. Byłem zadłużony do $30 za podróż etc. Skoro przybyłem tutaj, zacząłem pracować w polu przy żniwie, zarabiając dziennie $1.00 i stół. Obecnie posiadam 30 akrów dobrej ziemi, na której zbudowałem wygodny dom, stajnię i kurnik. Cały mój obecny majątek wart około $750. Ci, co znali moje położenie w Islandyi, mogą sądzić o możebności powodzenia w kraju, gdzie się robi taki postęp w dwóch latach.

JAN KRISTJANSEN.

Plumas P.O., Man. 10 List. 1895.

Przez przeszło 18 lat mieszkałem w okręgu Richmond, municypalności Westbourne. Gdy przybyłem do tutejszej prowincyi, posiadałem zaledwie kilka set dolarów kapitału. Przed 17 laty kupiłem czwartą część sekcyi, na której obecnie mieszkam; kupiłem później także sąsiednią ćwiartkę sekcyi. W tym roku miałem pod uprawą 145 akrów. Moje zabudowania stanowią obory na 40 sztuk inwentarza, szopy na narzędzia rolnicze, śpichlerz na 4,000 buszli zboża i wygodny

dom. Budynki te są zabezpieczone na $1,200. Posiadam 20 koni, 25 do 30 sztuk bydła i około tuzina trzody chlewnej, oprócz drobiu. W tym roku zasiałem 70 akrów pszenicą, 16 jęczmieniem i 30 owsem, z których zebrałem 2,000 buszli pszenicy, 400 jęczmienia i 1,250 owsa Konie zimują tutaj na stepach do Bożego Narodzenia. Przez całe 18 lat jeden tylko raz, w r. 1884, zboże moje zostało uszkodzone przez mróz, lecz i wtedy wydało 50 do 55 procent na buszel. Klimat i rola są tu dobre. Jest tu pod dostatkiem wody i pastwisk i niedaleko wyborny rynek. Człowiek chcący pracować, przybywszy do tego kraju, może zrobić dobre utrzymanie.

JAKÓB ANDERSON.

Kola, 3 Października 1895.

Przybyłem tutaj z powiatu Lambton, w Ontario, Kanada, w r. 1889 i wziąłem siedzibę 25 Maja 1889 r., będąca czwiartką sekcyi 12-9-29, około 17 mil od Elkhorn, przy kolei "Canadian Pacific". Czas mi już upłynął do nabycia własności. Jeszcze nie starałem się o to, gdyż nie miałem sposobności, lecz się wcale z tem nie spieszę. Mam 4 konie. Zasiałem 150 akrów zbożem w r. 1895. Dostałem 25 buszli pszenicy z akra. Nie wymłóciłem jeszcze wszystkiego owsa, lecz już wymłocony wydał 40 buszli na akier. Miałem za $500 bydła i narzędzi rolniczych, kiedy tutaj przybyłem.

JAKÓB McGILL.

"Farma Westhome".

Gladstone P.O., Man., 1 List. 1895.

Przybyłem do tej prowincyi w Marcu 1888 r. i rozpocząłem gospodarkę w sekcyi 9, Tp. 15, range 12, municypalności Westbourne, okręgu Blake. Sprowadziłem materyę na dom w jednym wagonie, a rzeczy w drugim. Zajmuję całą sekcyę ziemi, która zewsząd jest ogrodzoną. Obecnie znajduje się u mnie około 225 akrów pod uprawą. W tym roku miałem 150 akrów zasianych zbożem. Tegoroczny wynik młocenia jest taki: Pszenicy 3,353 buszli, owsa 1,390 buszli, jęczmienia 446, lnu 14, razem około 5,200 buszli. Cała praca w połączeniu z uprawą wszystkiego zboża została wykonaną za pomocą dwóch ludzi, z wyjątkiem jednomiesięcznej pracy 15-letniego chłopca podczas koszenia. Nie ma żadnej części prowincyi, którąbym uważał za tak stosowną do mięszanego gospodarstwa, jak powiat Westbourne. Naturalnego siana jest tutaj w obfitości, a można uprawiać najlepszego gatunku zboża. Obecnie posiadam 8 koni, 22 sztuk bydła i kilka świń. Mam pastwisko ogrodzone dla mego inwentarza i nie pozwalam mu chodzić dowolnie. Zapas wody tutaj równa się najlepszemu, jaki kiedykolwiek znalazłem w Ontario. Można mieć dobre studnie na głębokości 10 stóp. Rola jest czarno-gliniasta, bardzo produktywna i łatwo dająca się obrobić. W cztery małe konie można łatwo zasiać od 4 do 5 akrów dziennie.

Główne miasto w powiecie jest Gladstone przy kolei M. & N. W. Miasto to robi teraz ciągłe postępy. R. Muir & Co. założyli niedawno pierwszorzędną walcownię, posiadającą najnowsze i najbardziej udoskonalone maszyny. Westbourne na południu i Midway na zachodzie są oba prosperującemi miastami. W Midway zbudowano w tym roku trzy składy na zboże.

W. J. EMERSON.

Esterhay, 24 Stycznia 1897.

Do p. W. J. White.

Szanowny Panie!

Przybyłem tutaj z Czech 1886 r. i ze mną wielu przyjaciół. Przez kilka lat nie powodziło nam się tutaj i niektórzy postanowili udać się do Stanów. Tam pozostaliśmy tylko 3 miesiące i powróciliśmy nazad. Odtąd mamy się dosyć dobrze i nie wyruszylibyśmy stąd nigdzie. Dosyć nam się powodzi i oszczędzamy pieniądze. Ziemia w tych okolicach jest bardzo dobrą i uważam, że ktokolwiek, opuszczający stary kraj, Czechy lub Rosyę, nie może zrobić lepiej jak tutaj się osiedlić. Myślę, że zimy stają się coraz cieplejsze; w tym miesiącu termometr nigdy nie wskazywał niżej zera, a we dnie od 20 do 35 stopni nad zero.

Z szacunkiem,
JÓZEF HENDRICH.

Wetaskiwin, Alberta, 30 List. '97.

Na szczególniejsze zalecenie przybyłem.

do tutejszej okolicy w Czerwcu 1892 r. ze Wschodniej Kanady. Zapewniam panów, że jestem zupełnie zadowolony. W czasie mej podróży nie widziałem tutaj panie, coby mi tak się podobało, jak Wetaskiwin. Stepy, pokryte gęstą trawą, kwiatami i gdzieniegdzie drzewami, nadają tej okolicy nadzwyczajny urok. Okolica ta również nadaje się do mięszanego gospodarstwa, tj. do chowu bydła i uprawy zboża, w którymto względzie nie da się przewyższyć przez żadną w świecie. Znajduje się tutaj pod dostatkiem drzewa na budowę i opał, które nic nie kosztuje. Znam wiele rodzin, które przed kilku latami nie miały żadnych środków, lub bardzo szczupłe, a którym teraz dobrze się powodzi, t. j. wymłacają przeszło 1000 ton zboża, posiadają ogromną ilość bydła, maszyn i narzędzi rolniczych.

Tutaj z małym zasobem można rozpoczynać, gdyż są sposobności do pracy, która się wciąż polepsza. Ta okolica dobrze się nadaje do rolnictwa i ciężko-pracujący Niemiec nigdzie nie może zapewnić sobie lepszej przyszłości, jak tutaj.

Na niedalekiej odległości można wciąż jeszcze dostać za darmo ziemi rządowej, lecz też od kompanii kolejowej można kupować zupełnie tanio i na łatwych warunkach, mając dziesięć lat czasu do spłacenia. Jestem zupełnie pewny, że jeżeliby energiczne rodziny niemieckie z drugiej strony zdecydowały się tutaj przybyć, nigdyby nie żałowały takowego kroku.

Z przyjemnością udzielę dalszych szczegółów temu, ktoby takowych żądał, i ufam, że nasza niemiecka osada powiększy się.

L. E. BENZ,
Właściciel młyna i tartaku.

Wetaskiwin, Alberta, 4 Grud. '97.

Kilka lat temu przybyłem tutaj dla wyszukania odpowiedniego miejsca, aby się osiedlić. Przebyłem cały Północny-zachód, lecz żadne miejsce nie zrobiło na mnie tak dobrego wrażenia, jak Alberta. Gdy zobaczyłem piękne trzody bydła, pasące się na kwiecistym stepie, kołysące się łany zboża, prześliczne łąki i lasy, jakby parki, odrazu zdecydowałem się w wyborze tej okolicy. Szczególnie podobała mi się okolica Wetaskiwin, gdzie wielka ilość rodzin niemieckich mieszka w wygodnych warunkach. Wielu w ostatnich latach dobrze się powodziło.

Tutaj osiedliłem się z rodziną i po dziś dzień tego nie żałuję. Ziemię od kompanii kolejowej, a nawet wyrobione farmy, można nabyć po cenach umiarkowanych i wygodnych i w okolicy naszego małego miasteczka, gdyż jest to kraj nowy. Można jeszcze dostać wolnej ziemi rządowej, lecz w pewnem oddaleniu.

Ażeby okręg ten się rozwinął, potrzebujemy jeszcze więcej energicznych Niemców. Przeszłej wiosny zbudowaliśmy tutaj wielką fabrykę masła, z motorami centryfugalnemi, gdzie osadnicy nasi mogą zbyć korzystnie swe mleko; najlepszymi klientami są Niemcy.

Pszenica, jęczmień i owies wydają znakomite plony, a nigdzie nie jadłem tak wybornych i smacznych kartofli, jak tutaj. Chów bydła bardzo się popłaca, o czem wiem z własnej praktyki, gdyż posiadam przeszło 200 sztuk inwentarza.

Klimat jest jednym z najlepszych w świecie, choroby dotąd są nieznane.

Jeszcze jest tutaj miejsca dla całych setek przedsiębiorczych ludzi, którzy w każdym czasie są mile widziani.

Gdyby kto chciał dalszych szczegółów, jestem gotów zawsze udzielić takowych piśmiennie, gdyż chcemy, ażeby więcej energicznych rodzin niemieckich do nas się przyłączyło. Proszę adresować:

A. S. ROSENROLL,
Sędzia Pokoju,
Wetaskiwin, Alberta, Canada.

Wetaskiwin, 30 Listopada 1897.

Byłem pasterzem krów z p. Robertem Tomasiusem w Froegenow, powiecie Osterode, Rag, w bliskości Koenigsbergu. Przed kilku laty porzuciłem stary dom, aby szukać nowego w Kanadzkim Północnym-Zachodzie. Gdy przybyłem do Winnipegu, pieniądze moje już były na wyczerpaniu, że tak powiem. W dwa miesiące później przybyła moja rodzina, składająca się z żony, matki i 2 dzieci. Przez kilka lat pracowałem u gospodarzy, a potem za zarobione pieniądze nabyłem bydła i owiec. Często wiele słysząc o pięknej okolicy Wetaskiwin, postanowiłem tutaj przybyć i powiodło mi się nad spodziewanie dobrze. Znajduje się tu już liczna ludność niemiecka, od 50 do 60 ro-

dzin, i wszystkie czynią corocznie znaczne postępy i nie można słyszeć tutaj narzekań, jak to się zdarza śród osadników w Stanach Zjednoczonych. Mamy tutaj wielu Niemców z Rosyi, którzy dziękują Bogu, że dostali się do tego kraju, gdzie w jednym roku mogą się lepiej dorobić, niż przez całe życie w Rosyi. Jest tu raj dla chowu bydła, chociaż i pszenica, jęczmień i owies dobrze się udają; wszystkie produkta można sprzedać w okręgu kopalnianym gór "Rocky Mountains" i na wybrzeżu Oceanu Spokojnego. Nasze bydło bywa wywożone do Anglii i Francyi. Mamy pod dostatkiem wody, czego nie zawsze można dostać w innych okręgach; letnią porą dosyć dżdżu, w zimie znakomitą sannę. Większa część bydła w zimie karmi się na otwartem polu, na noc przeważnie zamyka się do szop. Tej wiosny otrzymaliśmy za pośrednictwem p. Rosenrolla fabrykę masła, która pozostaje pod nadzorem Rządu, prawdziwą kopalnię złota dla farmerów, gdyż wszystko mleko można tutaj sprzedać. Mleko od 22 krów w trzech miesiącach przyniosło mi przeszło 1,200 marek.

Teraz posiadam przeszło 1,000 akrów (angielskich) ziemi, 120 sztuk rogatego bydła, 13 koni, 250 owiec, 24 wieprzów, 30 indyków, 50 kaczek, 65 kur, wszystkie potrzebne narzędzia rolnicze, maszynę do wiązania snopów, żniwiarkę, maszynę do koszenia itd. W tym roku miałem z mojej farmy 6,000 marek czystego dochodu. W roku przyszłym spodziewam się jeszcze więcej, gdyż mam zamiar dokupić ziemi, której jeszcze można dostać prawie za nic: a ziemia taka piękna i żyzna, aż się serce uśmiecha z radości.

Gdyby ktoś z naszych braci Niemców, którym pomimo ciężkiej pracy nie powodzi się w Ojczyźnie, chciał wyemigrować, mogę mu polecić tę okolicę, gdzie można do czegoś się dorobić.

Robotnicy moi są wysłani z Niemiec, gdyż tutaj nie można ich dostać, każdy bowiem u nieznacznym trudem może rozpocząć na własną rękę. Mamy tutaj także Luterską Kongregacyę, którą kieruje pastor Bredlow (z Prus Zachodnich). Cieszyłoby nas, gdybyśmy dostali tu więcej rodaków Niemców.

ADAM KAISER.

Alberta.

Wetaskiwin, 9 Grudnia 1897.

Mieszkam tutaj pół-trzecia roku, blisko małego miasteczka Wetaskiwin, a w przeciągu tego czasu przyszedłem do przekonaniu, że trudno jest znaleźć lepszą okolicę dla osiedlenia się, niż nasza.

Popierwsze, nie jest trudnem tutaj wyrobić rolę, gdyż całą powierzchnię można odrazu orać pługiem, a pomimo to znajduje się wiele drzewa i opału. Że to jest wielką korzyścią, odrazu staje się widocznem. Człowiek, który osiedla się na równinie, ogołoconej z drzew, gdzie musi kupować wszelki budulec, powinien odrazu mieć sporo pieniędzy. Jeżeli zaś ktoś osiedla się w pierwiastkowym lesie, początek jest jeszcze trudniejszy. Większemi zajęciami w sąsiedztwie są: hodowla bydła i mleczarstwo. Nigdzie nie widziałem tak tłustego bydła jak tutaj. Jest także faktem, że mięso z Alberty otrzymuje wyższą cenę, niż z innych miejsc. Przeszłego roku rządowa fabryka masła została wybudowana w Wetaskiwin i wydaje dobre rezultaty.

Że nasz powiat nadaje się do uprawy zboża, przekonywa nasz Elewator (skład zboża), który zbudowano tej jesieni, a nawet naradzano się, czyby nie było lepiej wznieść jeszcze drugi.

Ponieważ nasza osada jest jeszcze nową i wielu z osadników przybyło tutaj ubogimi, dlaczego też nie mogli na początku obrabiać więcej ziemi, podziwienia jest godnem, że nasz powiat uczynił szybki postęp. Tylko 1½ roku roku temu trudno było znaleźć jakiegoś zatrudnienia w powiecie, gdyż każdy osadnik usiłował znaleźć pracę dla siebie samego, teraz uskarża się na brak robotnika. Służące są przedewszystkiem poszukiwane i otrzymują dobrą płacę. Nasz klimat jest może najzdrowszym w świecie. Przynajmniej ja sam nigdy nie czułem się tak zdrowym jak tutaj. Prawdopodobnie wiele więcej można powiedzieć względem naszego powiatu. Ja wszystko umieszczę w jednem zdaniu: "Kto poszukuje domu, polecam mu Albertę".

Cóż mnie skłoniło do napisania tego? Częścią chęć, aby nasz powiat więcej się rozszerzył za pomocą emigracyi. Jestto rzeczywiście rzeczą wielkiego znaczenia dla nas, aby nasze niemieckie osady się

powiększyły. Jednakowoż mogę powiedzieć z czystem sumieniem, że to nie jest główną przyczyną. Jest nią to, aby uboga ludność także w mojej niemieckiej Ojczyźnie, jak również robotnicy dzienni po miastach dowiedzieli się, gdzie mogą otrzymać szczęśliwą niezawisłość.

FRYDERYK BREDLOW,
Wetaskiwin, Alberta.

Wetaskiwin, 8 Grudnia 1897.

Pochodzę z Ruskiej Polski, gdzie byłem nauczycielem przez 15 lat; ponieważ miałem wielką rodzinę, chciałem znaleźć dla siebie nowe ognisko. Ponieważ źle się powodzi w sprawach ziemskich w starym kraju, obrałem przeto sobie kraj nowy w Kanadzie i wyruszyłem z bijącem od radości sercem. Wybrałem sobie powiat Albertę, gdyż już miałem tam przyjaciół. Gdy przybyłem do Wetaskiwin, podobał mi się takowy odrazu; ładne konie, piękne bydło, dobra gleba i wiele gospodarstw zabudowanych; pomyślałem sobie więc odrazu, że ta okolica nie może być złą. I gdy dowiedziałem się dalej, że wielu z tych gospodarzy pozostaje tu zaledwie dwa lub trzy lata i przyszli z bardzo nieznaczną sumą pieniędzy, inni bez centa, inni nawet z długami, każdy musi się zgodzić ze mną, że ludzie ci zrobili tutaj wielki postęp. Wielu z nich ma więcej, niż jedną parę koni, czasami nawet 4 i więcej, od 10—20 sztuk bydła, potrzebne narzędzia rolnicze, a wielu znaczną liczbę maszyn. Każdy widzi, jak ci gospodarze usiłują dorabiać się i tu rzeczywiście jest miejsce, gdzie się nie pracuje za darmo. Każdy stara się coś posiadać i rzeczywiście jest tu łatwiej zdobyć się na cóż, niż w innych miejscach. Za bydło otrzymuje się dobrą cenę, za konie średnią, za wszystko inne dobrą.

W mej opinii powiat ten jest dobry. Ktokolwiek chce zmienić miejsce swego pobytu, nie potrzebuje obawiać się przyjść tutaj; znajdują się tu jeszcze do nabycia po bardzo niskiej cenie dobre farmy w bliskości miasta.

Ponieważ tutaj znajdują się wyborne pastwiska dla krów, za pośrednictwem p. A. Rosenrolla zbudowano tego roku fabrykę masła, która jest bardzo użyteczną dla gospodarzy. Bydło tutaj bardzo się tuczy; wczoraj sąsiad mój zabił krowę, która nie była specyalnie tuczona, dała wszakże 4 wiadra łoju.

Co się tyczy mego powodzenia, nie mogę wiele powiedzieć, gdyż pozostaję tutaj tylko jeden rok; lecz mogę tyle powiedzieć: nigdy jeszcze nie żałowałem, żem tutaj przybył i już mi się tutaj lepiej powodzi, niż w starym kraju; jeżeli kto chce dalszych informacyi, niech tylko napisze do mnie, a ja nie pozostawię jego pytań bez odpowiedzi.

JULIUSZ PEKRUL.

Mój adres:

Julius Pekrul,
P.O. Wetaskiwin,
Alberta, Canada,
North America.

Wetaskiwin, 11 Grudnia 1897.

Dotychczas zapoznałem się dopiero z okolicą Wetaskiwin i po części Edmonton. Gospodarstwo moje leży w oddaleniu dziesięciu mil od pierwszego.

Ziemia czarna, której spodnią warstwę stanowi nadzwyczaj tłusta glina i wydaje rozmaite zboża, jak pszenicę, jęczmień, owies, a nawet groch. Rosną tu także obfite trawy; więc też napotyka się często piękne łąki, które przynoszą gospodarzom dostatek siana. Z tego powodu można tu prowadzić hodowlę bydła na wielkiej skale.

Jak korzystnie jest osiedlać się w naszej okolicy, świadczy najwyraźniej dobrobyt gospodarzy, którzy kilka lat temu prawie bez centa tu przybyli. Zakładający gospodarstwo znajdzie tu pod dostatkiem drzewa, tak budowlanego jak i na opał.

Na brak wody nie można tu narzekać, gdyż jezior i rzek jest a studni nie potrzeba głęboko kopać.

Molonia nasza już jest dosyć gęsto osiedlona przez ludzi różnej narodowości, którzy do dzisiaj dorobili się znacznego majątku; ale jednak znajdują się jeszcze wielkie obszary gruntu rządowego, czekające na osadników.

Niczego byśmy sobie tak nie życzyli, jak aby je zajęli ludzie uczciwi i pracowici. Koszta za 160 akrów wynoszą $10 (dziesięć dolarów). Prócz tego rząd kanadzki stara się o ile możności, nowym osadnikom dopomagać, i tak n. p. założy jeszcze tego roku w Wetaskiwin fabrykę

do wyrabiania masła, w której farmerzy będą mogli zyskownie mleko sprzedawać.

Kto więc chce założyć spokojne siedlisko domowe i żyć sobie szczęśliwie, niech przyjeżdża do naszej kolonii, gdyż lepszego i zdrowszego położenia nigdzie nie znajdzie.

RYSZARD BOEHM.

Wetaskiwin, 23 Grudnia 1897.

Kolonia nasza, leżąca na zachód od Wetaskiwin, znajduje się w stanie dla rolników pomyślnym. Chleba, dzięki Bogu, mamy pod dostatkiem, i do tego, grosz się na czarnąg odzinę w skrzyni znajdzie.

Bydło, tu bardzo wysoko cenione, jest silne i zdrowe, gdyż zarazy na nie tu nieznany. Pastwisko nic nie kosztuje i przytem znaleźć można obfitość czystej i zdrowej wody. Ja rozpocząłem przed 4 laty gospodarkę z dwiema tylko sztukami bydła, z których teraz mam 15.

Cena zboża jest wysoka i za wszystgo dostajemy gotówkę. Grunta rządowe, jako też należące do kompanii kolejowych, można jeszcze dostać za darmo.

Nowo-przybywający w te strony osiedlają się po największej części w naszej kolonii i w krótkim czasie dorabiają się znacznego majątku.

JULIUSZ ZIEBARTH.

PIERWSZE PYTANIA.

P. Dokąd mam przybyć do Kanady?

O. Do Quebec między 1-ym Maja i 12-ym Listopada, lub do Halifax między 12-ym Listopada i 1-ym Maja, albo kiedyś w tym czasie.

P. Jak będę wiedział, co robić, lub dokąd iść, kiedy opuszczę parowiec?

O. Spotka cię oficyalista Rządowy, który udzieli ci wszelkich objaśnień i da ci radę, jeżeli zechcesz takowej. Zabiorą cię do Rządowego Domu Imigracyjnego, gdzie będziesz mógł pozostać bez opłaty, nim twój pociąg nie wyruszy. Tutaj będziesz mógł zakupić sobie bilet (jeżeliś tego przedtem nie uczynił) do jakiejkolwiek części Kanady, możesz zmienić pieniądze angielskie na kanadzkie i zakupić żywności, jakiebyś potrzebował w podróży, za bardzo umiarkowaną cenę. Jeżeli jesteś sam jeden, zechcesz zapewne kupować jedzenie na stacyach kolejowych, po cenie od 10 centów (5d.) do szelinga za jednorazowy posiłek.

P. A jeżeli przyjadę w zimie?

O. Znajdziesz też same akomodacye i tych samych oficyalistów w Halifax.

P. Jakże pojadę do Winnipegu w Manitobie, lub do Północno-zachodnich Terytoryów, albo do Brytyjskiej Kolumbii?

O. Koleją, w sypialnym wagonie dla kolonistów. Wagon ten zbudowany jest na tej samej zasadzie, jak i regularny wagon sypialny, siedzenia którego w nocy zamienia się na łóżka, a w jednym końcu wagonu znajduje się piec kuchenny. Po drodze możesz kupować chleb, mleko i drobne artykuły na stacyach przy drodze na całej przestrzeni; lecz przed rozpoczęciem podróży Agenci Rządowi w Domu Imigracyjnym poinformują cię o tem, co będzie dla ciebie lepiej uczynić, lub nie.

P. A gdy przybędę do Winnipegu, co wtedy?

O. Przypuszczając, że nie zrobiłeś sobie określonego planu, znajdziesz na stacyi Rządowy dom Imigracyjny, gdzie będziesz mógł pozostać przez tydzień, jeżeli ci się spodoba. Jeżeli masz ze sobą żonę i rodzinę, najlepiej zostawić je tutaj, a samemu udać się dalej i wybrać ziemię, jaką ma się nabyć. Rejestra niezajętej ziemi Rządowej są utrzymywane w Domu Imigracyjnym, a rejestra, mapy

itd. ziemi kolei żelaznej do nabycia można widzieć w biurze stacyi kolejowej. Można jechać do Brandon, w zachodniej części Manitoby, albo do Lake Dauphin, w północnej części, i tam znaleźć Agenta Rządowego i akomodacye tak jak i w Winnipeg.

P. Jeżeli chcę jechać dalej poza Manitobę, do jednego z Północno-zachodnich Terytoryów, czy otrzymam tam jakąś pomoc?

O. Tak. W Calgary, w południowej Albercie; w Edmonton, w północnej Albercie; i w Prince Albert, w Saskatchewanie, znajdują się również podobne instytucye Rządowe. We wszystkich tych miejscach są spisy ziemi wolnej do zajęcia i rejestry tych, co chcą nająć ludzi do swych gospodarstw, jak i tych, co chcą znaleźć robotę przy gospodarstwie.

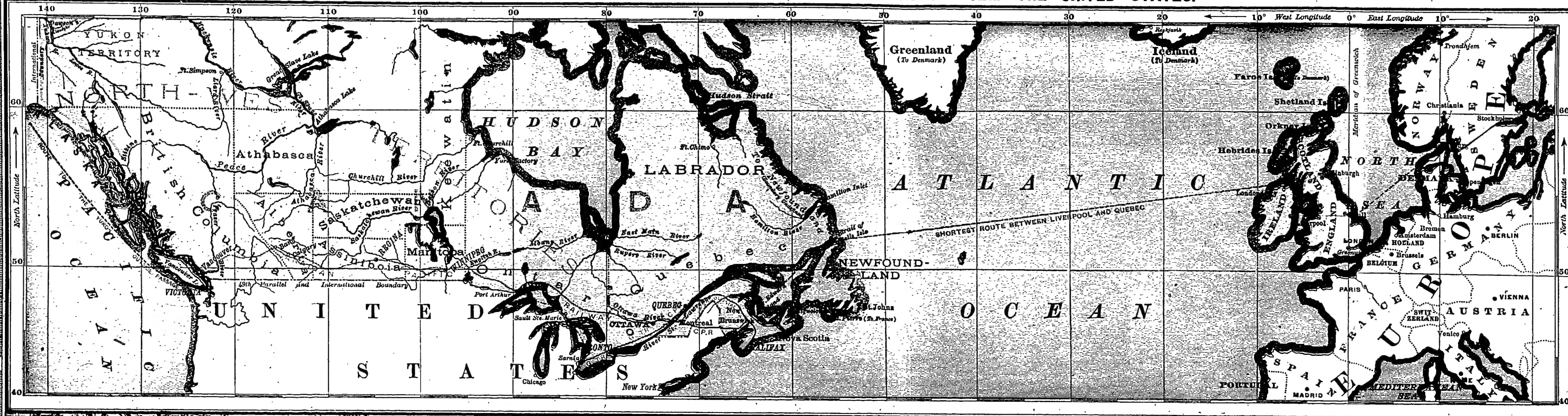
P. Jeżeli wybiorę ziemię gdzieindziej, a nie w jednym z powyższych miejsc, czy muszę tam powrócić, aby ją zaregestrować?

O. Nie. Biura regestracyjne znajdują się w Winnipeg, Brandon, Minnedosa, Lake Dauphin, w Manitobie; w Alameda, Regina, Yorkton, Prince Albert, Battleford, Edmonton, Calgary i Lethbridge, w Północno-zachodnich Terytoryach; i w Kamloops i New Westminster, w Brytyjskiej Kolumbii; oprócz tego także w prowincyi gdziekolwiek Rząd Prowincyonalny ma swe biura. We wszystkich tych miejscach znajdują się składy, gdzie mający zamiar się osiedlić może wszystko kupić, co mu potrzeba

PRZESTROGA.—Świeżo-przybywająca osoba powinna pamiętać, że chociaż Rząd czyni wszelkie starania, aby jej podróż uczynić bezpieczną, nie zabezpiecza wszakże jej przed wynikami nieroztropnego postępowania na własną rękę. Jeżeli osoba taka przekłada radę obcych nad radę oficyalistów, którzy tylko pragną jej pomódz, nie powinna wtedy nikogo obwiniać, jak tylko siebie za błąd popełniony. Jeżeli ma do załatwienia sprawy pieniężne z przypadkowymi znajomymi, może zapłacić lub nie za swe doświadczenie, a czasami znajdzie się otoczoną ludźmi na oko bezinteresownymi, którzy będą doradzać, aby nie osiedlić się w Kanadzie, lecz pójść do Stanów. Ludzie ci są Amerykańskimi agentami, opłaconymi przez tę lub ową organizacyą na uwodzenie nieostrożnych imigrantów. Należy takowym delikatnie lecz stanowczo odpowiedzieć, że ich rada i informacye nie są pożądane.

THE PINK TINT INDICATES BRITISH TERRITORY.

CHART SHEWING CANADA IN GEOGRAPHICAL RELATION WITH EUROPE AND THE UNITED STATES.

ATHABASCA
NORTH-WEST TERRITORIES
SASKATCHEWAN
ASSINIBOIA
MANITOBA
KEEWATIN
BRITISH COLUMBIA
ONTARIO
Unorganized Territory
PACIFIC OCEAN
QUEEN CHARLOTTE ISLANDS
VANCOUVER ISLAND
Dixon Entrance
UNITED STATES
WASHINGTON
IDAHO
MONTANA
DAKOTA
MINNESOTA
LAKE SUPERIOR
International Boundary
Edmonton
Calgary
Prince Albert
Battleford
WINNIPEG
Bismarck
Minneapolis
St. Paul
Duluth
Fargo
Longitude 98 West from Greenwich

QUARANTINE STATIONS.

IMMIGRANT QUARANTINE STATIONS are established at Halifax, N. S., St. John, N. B., Charlottetown, P. E. I., Grosse Isle (near Quebec), and Albert Head (near Victoria), B. C.

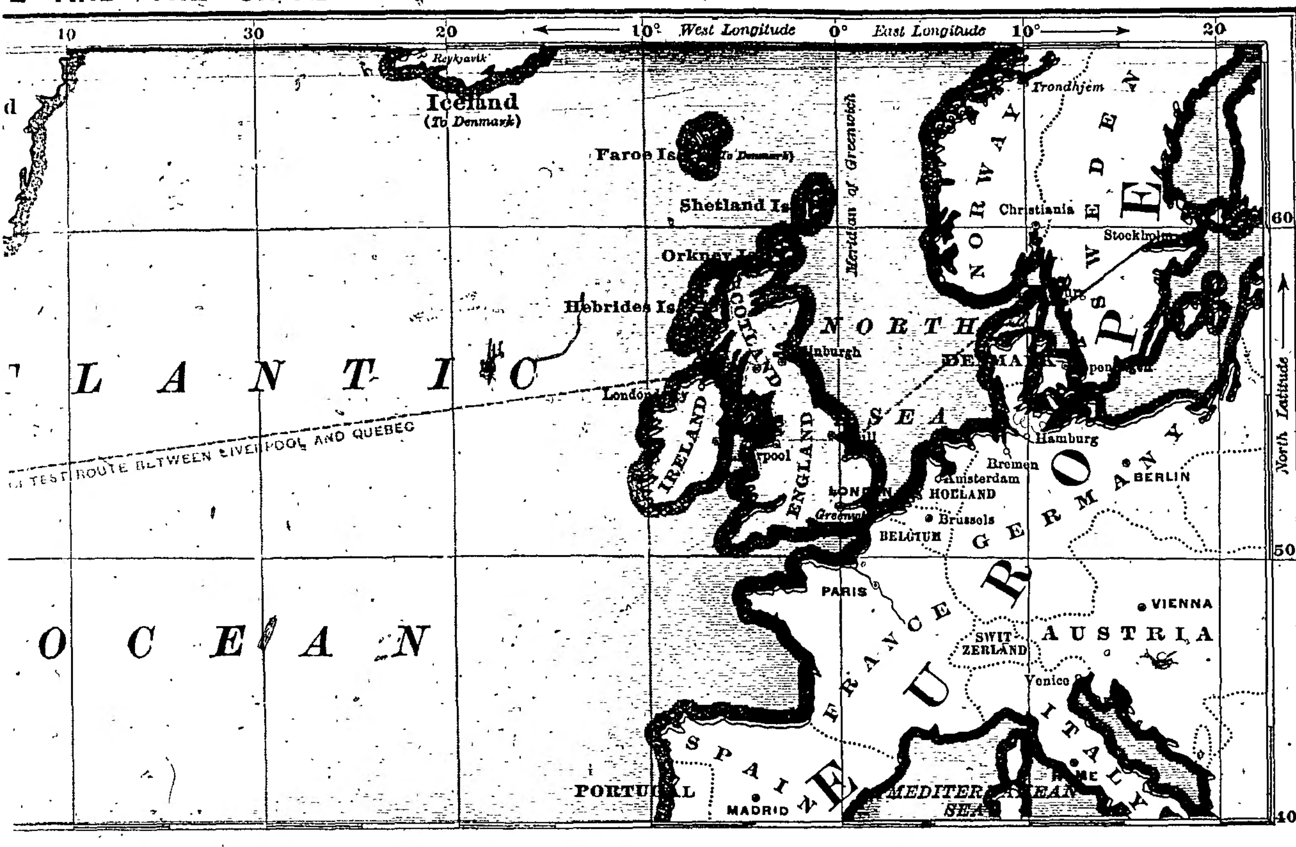
CATTLE QUARANTINE STATIONS are at Halifax, St. John, Charlottetown, Levis (Quebec), Point Edward (Sarnia), Emerson, Gretna and the locations marked 1, 2, 3, 4, 5 and 6 (in red) on the International Boundary (49th parallel).

RAILWAYS.

☞ CANADIAN RAILWAYS IN OPERATION ARE SHEWN IN FULL RED LINES.
DITTO PROJECTED, ARE SHEWN IN DOTTED RED LINES.
RAILWAY CONNECTIONS IN UNITED STATES IN BLACK LINES.

1 of 2

E AND THE UNITED STATES.

OUTLINE MAP OF PART OF CANADA

SCALE OF STATUTE MILES.

0 25 50 100 150 200 250 300

DEPARTMENT OF THE INTERIOR
OTTAWA.

April, 1897.

J. Johnston
GEOGRAPHER.

QUEBEC
ONTARIO
MANITOBA
KEEWATIN
ASSINIBOIA
SASKATCHEWAN
NEW BRUNSWICK
NOVA SCOTIA
PRINCE EDW. ID.
CAPE BRETON ISLAND
NEWFOUNDLAND
ANTICOSTI ISLAND
GULF OF ST. LAWRENCE
HALIFAX
Bay of Fundy
JAMES BAY
Moose Factory
Unorganized Territory
Albany River
Height of Land
CANADIAN PACIFIC RAILWAY
LAKE SUPERIOR
LAKE HURON
LAKE MICHIGAN
LAKE ONTARIO
LAKE ERIE
Georgian Bay
Lake Nipigon
Lake of the Woods
Rainy Lake
WINNIPEG
OTTAWA
MONTREAL
QUEBEC
TORONTO
Kingston
Sault Ste. Marie
Port Arthur
UNITED STATES
MINNESOTA
MICHIGAN
N. DAKOTA
NEW YORK
PENNSYLVANIA
OHIO
NEW HAMPSHIRE
MAINE
Duluth
Minneapolis
St. Paul
Fargo
Bismarck
Chicago
Detroit
Buffalo
Philadelphia
Baltimore
Pittsburgh
New York
Washington
Portland
Utica
ATLANTIC OCEAN

Longitude 98 West from Greenwich

RAILWAYS.

CANADIAN RAILWAYS IN OPERATION ARE SHEWN IN FULL RED LINES.
PROJECTED, ARE SHEWN IN DOTTED RED LINES.
RAILWAY CONNECTIONS IN UNITED STATES IN BLACK LINES.

2 of 2